

Kod CCI	2021TC16RFCB018
Tytuł	Program Interreg VI A Meklemburgia-Pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska 2021 – 2027
Wersja	1.2 14.09.2022 r.
Pierwszy rok	2021
Ostatni rok	2027
Kwalifikowalny od	01.01.2021
Kwalifikowalny do	31.12.2029
Nr decyzji Komisji	C(2022)6880
Data decyzji Komisji	21.09.2022
Nr decyzji zmieniającej program	[20]
Data wejścia w życie decyzji zmieniającej program	
Regiony NUTS objęte programem	DE405 Barnim DE409 Märkisch-Oderland DE40I Uckermark DE80J Mecklenburgische-Seenplatte DE80L Vorpommern-Rügen DE80N Vorpommern-Greifswald PL424 Miasto Szczecin PL426 Koszaliński PL427 Szczecinecko-pyrzycki PL428 Szczeciński
Komponent	A

Niniejszy dokument jest zgodny z zasadami dostępności.

W trosce o środowisko naturalne zaleca się drukowanie dokumentu w następujący sposób:

- jedna strona na arkuszu / Druk dwustronny / Przerzuć strony wzdłuż długiej krawędzi lub
- dwie strony na arkuszu / Druk dwustronny / Przerzuć strony wzdłuż krótkiej krawędzi.

Spis treści

1 Wspólna strategia Programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki	9
1.1 Obszar Programu (nie jest wymagane dla programów Interreg C)	9
1.2 Wspólna strategia programu: Podsumowanie głównych wspólnych wyzwań z uwzględnieniem różnic i nierówności gospodarczych, społecznych i terytorialnych, a także wspólnych potrzeb inwestycyjnych i komplementarności oraz synergii z innymi programami i instrumentami finansowania, wniosków z dotychczasowych doświadczeń oraz strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego, w przypadku gdy obszar objęty programem w całości lub w części jest objęty co najmniej jedną strategią	9
1.2.1 A Rozwój obszaru Programu	9
1.2.1.1 A.1 Struktura przestrzenna, demografia i przemiany demograficzne	10
1.2.1.2 A.2 Język sąsiada	11
1.2.1.3 A.3 Rynek pracy	11
1.2.1.4 A.4 Gospodarka i innowacje	12
1.2.1.5 A.5 Kultura i turystyka	14
1.2.1.6 A.6 Środowisko naturalne	16
1.2.1.7 A.7 Zmiany klimatu	17
1.2.1.8 A.8 Transport i mobilność	18
1.2.1.9 A.9 Infrastruktura cyfrowa	19
1.2.1.10 A.10 Współpraca transgraniczna	20
1.2.2 B Wybór głównych obszarów interwencji	21
1.2.3 C Współpraca między programami Interreg na granicy polsko-niemieckiej	22
1.2.4 D Zasady przygotowania Programu	22
1.2.5 E Spójność z dokumentami strategicznymi i polityką Unii	23
1.2.5.1 E.1 Spójność z zasadami horyzontalnymi	23
1.2.5.2 E.2 Spójność względem Europejskiego Zielonego Ładu	24
1.2.5.3 E.3 Spójność z Border Orientation Paper Komisji Europejskiej dla polsko – niemieckiego pogranicza oraz Wspólnej Koncepcji Przyszłości dla Polsko – Niemieckiego Obszaru Powiązań – Wizja 2030	27

1.2.5.4	E.4 Wkład w strategię UE dla Regionu Morza Bałtyckiego	29
1.2.5.5	E.5 Komplementarność z innymi programami UE	31
1.2.6	F Dotychczasowe doświadczenia	33
1.2.7	G. Ocena oddziaływania na środowisko i zasada RRF (DNSH).....	35
1.2.8	H E-Cohesion	36
1.3	Uzasadnienie wybranych celów polityki oraz celów specyficznych Interreg, odpowiadających im priorytetów, celów szczegółowych oraz form wsparcia z uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, kwestii brakujących połączeń w infrastrukturze transgranicznej	37
1.3.1	Cel Polityki 1, Cel szczegółowy 1.1 - Priorytet 1.....	37
1.3.2	Cel Polityki 2, Cel szczegółowy 2.4 - Priorytet 2.....	39
1.3.3	Cel Polityki 2, Cel szczegółowy 2.7 - Priorytet 2.....	40
1.3.4	Cel polityki 4, Cel szczegółowy 4.2 – Priorytet 3	42
1.3.5	Cel polityki 4, Cel szczegółowy 4.6 - Priorytet 3.....	44
1.3.6	Cel specyficzny Interreg 1, Cel szczegółowy Interreg 6.1 - Priorytet 4.....	45
1.3.7	Cel specyficzny Interreg 1, Cel szczegółowy Interreg 6.3 - Priorytet 4.....	47
2	Priorytety	49
2.1	Określenie priorytetu (podać dla każdego priorytetu).....	49
2.1.1	Cel szczegółowy (podać dla każdego wybranego celu szczegółowego)..	49
2.1.1.1	Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego	49
2.1.1.2	Wskaźniki.....	52
2.1.1.3	Główne grupy docelowe	54
2.1.1.4	Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych.....	54
2.1.1.5	Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.....	54
2.1.1.6	Indykatorywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji	55

2.2	Określenie priorytetu (podać dla każdego priorytetu).....	58
2.2.1	Cel szczegółowy (podać dla każdego wybranego celu szczegółowego)	58
2.2.1.1	Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego	58
2.2.1.2	Wskaźniki	62
2.2.1.3	Główne grupy docelowe	64
2.2.1.4	Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych.....	65
2.2.1.5	Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.....	65
2.2.1.6	Indykatywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji	66
2.2.2	Cel szczegółowy (podać dla każdego wybranego celu szczegółowego)	68
2.2.2.1	Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego	68
2.2.2.2	Wskaźniki	71
2.2.2.3	Główne grupy docelowe	73
2.2.2.4	Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych.....	73
2.2.2.5	Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.....	73
2.2.2.6	Indykatywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji	74
2.3	Określenie priorytetu (podać dla każdego priorytetu).....	76
2.3.1	Cel szczegółowy (podać dla każdego wybranego celu szczegółowego)	76

2.3.1.1	Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego	76
2.3.1.2	Wskaźniki	79
2.3.1.3	Główne grupy docelowe	81
2.3.1.4	Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych	81
2.3.1.5	Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	81
2.3.1.6	Indykatywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji	82
2.3.2	Cel szczegółowy (podać dla każdego wybranego celu szczegółowego)	84
2.3.2.1	Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego	84
2.3.2.2	Wskaźniki	88
2.3.2.3	Główne grupy docelowe	90
2.3.2.4	Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych	90
2.3.2.5	Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	90
2.3.2.6	Indykatywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji	91
2.4	Określenie priorytetu (podać dla każdego priorytetu)	93
2.4.1	Cel szczegółowy (podać dla każdego wybranego celu szczegółowego)	93
2.4.1.1	Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych	

	przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego	93
2.4.1.2	Wskaźniki	96
2.4.1.3	Główne grupy docelowe	97
2.4.1.4	Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych	98
2.4.1.5	Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	99
2.4.1.6	Indykatywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji	99
2.4.2	Cel szczegółowy (podać dla każdego wybranego celu szczegółowego)	101
2.4.2.1	Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego	101
2.4.2.2	Wskaźniki	103
2.4.2.3	Główne grupy docelowe	105
2.4.2.4	Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych	105
2.4.2.5	Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	105
2.4.2.6	Indykatywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji	106
3	Plan finansowy	107
3.1	Środki finansowe w podziale na poszczególne lata	107
3.2	Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe	108
4	Działania podjęte w celu zaangażowania odpowiednich partnerów programu w przygotowanie programu Interreg oraz rola tych partnerów programu we wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji	110

4.1	A. Włączenie odpowiednich partnerów w przygotowanie Programu	110
4.2	B. Zaangażowanie partnerów programu oraz przedstawicieli partnerów gospodarczych i społecznych we wdrażanie, monitorowanie i ewaluację programu.....	114
5	Podejście do informowania o programie Interreg i jego widoczności (cele, grupy docelowe, kanały komunikacyjne, w tym wykorzystanie mediów społecznościowych, w stosownych przypadkach, planowany budżet i stosowne wskaźniki monitorowania i ewaluacji)	115
6	Wskazanie wsparcia dla projektów o małej skali, w tym małych projektów w ramach funduszy małych projektów	119
7	Przepisy wykonawcze.....	121
7.1	Instytucje programu.....	121
7.2	Procedura utworzenia wspólnego sekretariatu.....	124
7.3	Podział odpowiedzialności pomiędzy uczestniczącymi państwami członkowskimi oraz, w stosownych przypadkach, państwami trzecimi lub krajami partnerskimi oraz KTZ w przypadku korekt finansowych dokonywanych przez instytucję zarządzającą lub Komisję.....	126
8	Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami	127
	Mapa.....	128
	Aneks 3.....	128

1 Wspólna strategia Programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki

1.1 Obszar Programu (nie jest wymagane dla programów Interreg C)

Obszar objęty Programem Meklemburgia-Pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska liczy 42.278 km². Zalicza się do niego po stronie polskiej całe województwo zachodniopomorskie (NUTS2 PL42). Natomiast po stronie niemieckiej obszar Programu obejmuje powiaty (jednostki NUTS3) Vorpommern-Greifswald (DE80N), Vorpommern-Rügen (DE80L) i Mecklenburgische Seenplatte (DE80J) w Meklemburgii-Pomorzu Przednim oraz powiaty (jednostki NUTS3) Uckermark (DE40I), Barnim (DE405) i Märkisch-Oderland (DE409) w Brandenburgii.

1.2 Wspólna strategia programu: Podsumowanie głównych wspólnych wyzwań z uwzględnieniem różnic i nierówności gospodarczych, społecznych i terytorialnych, a także wspólnych potrzeb inwestycyjnych i komplementarności oraz synergii z innymi programami i instrumentami finansowania, wniosków z dotychczasowych doświadczeń oraz strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego, w przypadku gdy obszar objęty programem w całości lub w części jest objęty co najmniej jedną strategią

1.2.1 A Rozwój obszaru Programu

W związku z demograficznymi i gospodarczymi zmianami strukturalnymi, coraz bardziej odczuwalnymi skutkami globalnego ocieplenia, a jednocześnie rosnącą integracją transgraniczną, obszar objęty Programem stoi przed wielkimi wyzwaniami. Pokonanie tych wyzwań jest warunkiem koniecznym dla konkurencyjnej gospodarki i atrakcyjnych warunków życia.

1.2.1.1 A.1 Struktura przestrzenna, demografia i przemiany demograficzne

Obszar objęty Programem znajduje się nad Morzem Bałtyckim po obu stronach wód granicznych Zatoki Pomorskiej, Zalewu Szczecińskiego i rzeki Odry. Stanowi on tym samym północną część polsko-niemieckiego obszaru powiązań.

Centrum obszaru Programu tworzy Transgraniczny Obszar Metropolitalny Szczecina. Miasto Koszalin stanowi natomiast regionalne centrum rozwoju północno-wschodniej części obszaru wsparcia. Na południowym zachodzie obszar Programu graniczy z metropolią Berlina wraz z jej obszarem powiązań, który obejmuje duże części powiatów Barnim i Märkisch-Oderland. Dalszymi znaczącymi ośrodkami miejskimi są centra regionalne Stralsund/ Greifswald i Neubrandenburg, średnie ośrodki miejskie Bernau, Eberswalde i Schwedt nad Odrą oraz centra regionalne Stargard, Świnoujście, Kołobrzeg, Wałcz i Szczecinek.

Im większa jest odległość danej lokalizacji od metropolii Szczecina, Berlina i aglomeracji koszalińskiej, tym bardziej obszar Programu charakteryzuje się peryferyjnym położeniem i przewagą terenów wiejskich.

W 2020 r. na całym obszarze objętym Programem zamieszkiwało ok. 2,9 mln osób. Najwyższa gęstość zaludnienia występuje w okolicach Berlina, w regionie metropolitalnym Szczecina oraz w aglomeracji koszalińskiej. Od 2013 r. liczba ludności nieco się zmniejszyła. W porównaniu z rokiem 2020 prognozy przewidują do roku 2030 spadek liczby ludności o około 6 % oraz znaczne starzenie się społeczeństwa.

Obserwuje się znaczący wzrost powiązań funkcjonalnych pomiędzy niemiecką a polską częścią obszaru Programu. W latach 2013-2019 liczba mieszkańców legitymujących się polskim obywatelstwem, a zamieszkujących w niemieckiej części obszaru objętego Programem wzrosła prawie dwukrotnie do prawie 12 000 osób. W niemieckiej części obszaru wsparcia wzrosła również liczba legitymujących się polskim obywatelstwem pracowników podlegających niemieckiemu ubezpieczeniu społecznemu. Między rokiem 2015 i 2019 ilość tych zatrudnionych podwoiła się do prawie 10 000 osób.

W zakresie struktury przestrzennej, demografii i przemian demograficznych zidentyfikowano potrzebę podjęcia następujących działań transgranicznych:

- wzmocnienie powiązań funkcjonalnych w Transgranicznym Regionie Metropolitalnym Szczecina,
- jeszcze ściślejszą koordynację transgranicznego planowania i zagospodarowania przestrzennego,
- wspólne świadczenie i korzystanie z usług publicznych oraz pokonywanie istniejących barier,
- zwiększenie atrakcyjności obszaru programowania dla pracowników, przedsiębiorców i kapitału.

1.2.1.2 A.2 Język sąsiada

Na obszarze objętym Programem nadal istnieje bariera językowa i kulturowa. Jak wynika z badania Komisji Europejskiej "Współpraca transgraniczna w UE 2020", dla 77 % respondentów z obszaru wsparcia znajomość języka sąsiada stanowiła w roku 2020 kwestię problematyczną. Jest to o 8 % mniej niż w roku 2015.

Z uwagi na powyższe należy wzbudzić zainteresowanie nauką języka sąsiada wśród mieszkańców obszaru wsparcia. Szczególnie ważne wydaje się w tym kontekście znaczne zwiększenie liczby uczniów, którzy uczą się języka sąsiada w szkole.

W omawianej dziedzinie istnieje potrzeba podjęcia działań transgranicznych w szczególności w zakresie:

- nauki języka sąsiada i kompetencji interkulturowych,
- rozszerzania transgranicznych, dwu- i wielojęzycznych programów szkoleniowych i naukowych,
- uznawania komponentów cyklu edukacyjnego i kwalifikacji,
- wymiany uczniów i nauczycieli.

1.2.1.3 A.3 Rynek pracy

Rynek pracy na obszarze objętym Programem rozwija się w dobrym kierunku. W latach 2013 - 2019 zatrudnienie wzrosło o prawie 9 %. Jednocześnie stopa bezrobocia zmalała gwałtownie o niemalże połowę, wynosząc w 2019 r. mniej niż 10 %. Przy czym zauważalne są duże różnice regionalne. Podczas gdy

w Szczecinie, Świnoujściu, Kołobrzegu, Policach czy Goleniowie bezrobocie wynosiło częściowo znacznie mniej niż 5 %, a w powiatach Märkisch-Oderland i Barnim było tylko nieznacznie wyższe niż 5 %, to w powiatach białogardzkim, choszczeńskim i łobeskim przekraczało 15 %.

W niektórych branżach już teraz występuje wyraźny niedobór siły roboczej. Pomimo znacznego wzrostu wzajemnych powiązań na rynku pracy, zwłaszcza ze względu na aktywność polskich pracowników transgranicznych, wyzwaniem rynku pracy są znajomość języków i uznawanie kwalifikacji.

W obszarze transgranicznego zintegrowanego rynku pracy potrzeby działań istnieją przede wszystkim w zakresie:

- tworzenia perspektywy dla młodych ludzi i absolwentów szkół wyższych,
- poprawy możliwości nabywania i uznawania lub akceptowania kwalifikacji nabytych w kraju sąsiada,
- wzmocnienia wzajemnych powiązań na rynku pracy i tzw. kultury gościnności oraz zapewnienia wysokiej jakości miejsc pracy,
- poprawy usług doradczych i przekazywania informacji pracownikom, osobom poszukującym pracy i uczniom szkół zawodowych.

1.2.1.4 A.4 Gospodarka i innowacje

Rozwój gospodarczy na obszarze objętym Programem był w ostatnich latach pozytywny. Świadczy o tym rosnąca liczba przedsiębiorstw zakładanych na tym terenie oraz wzrost wartości produkcji brutto. Niemniej jednak nadal istnieją zagrożenia dla przyszłego rozwoju gospodarczego. Zaliczają się do nich przede wszystkim niewielki zakres innowacji, rosnący niedobór wykwalifikowanych pracowników oraz możliwe zakłócenia w wyniku przemian strukturalnych w przemyśle.

Ważnymi filarami rozwoju ekonomicznego na obszarze wsparcia jest gospodarka morska i turystyka, ale także przemysł drzewny i papierniczy, rolnictwo i produkcja żywności, logistyka, przemysł metalurgiczny oraz szeroko rozumiane usługi przyszłości.

W latach 2013 - 2018 na obszarze Programu znacznie wzrósł produkt krajowy brutto. W 2018 r. kształtował się on na poziomie nieco poniżej 11 000 euro na mieszkańca w województwie zachodniopomorskim. Po stronie niemieckiej wysokość produktu brutto wahała się między 21 000 euro na mieszkańca w powiecie Märkisch-Oderland oraz 29 000 euro na mieszkańca w powiecie Uckermark. Uśrednione wartości produktu krajowego brutto na obszarze wsparcia znajdowały się niemniej jednak wciąż poniżej średniej krajowej wynoszącej ponad 40 000 euro na mieszkańca dla Niemiec i nieco poniżej 13 000 euro na mieszkańca w Polsce.

W 2019 r. wydatki na badania i rozwój wyniosły w województwie zachodniopomorskim 0,61 %, w Brandenburgii 1,82 %, a w Meklemburgii-Pomorzu Przednim 1,81 % produktu krajowego brutto. Jest to znacznie poniżej średniej krajowej wynoszącej 3,19 % w Niemczech i 1,32 % w Polsce.

Według Regional Innovation Scoreboard 2019 Meklemburgia-Pomorze Przednie i Brandenburgia znajdują się wśród niemieckich regionów w dolnej połowie rankingu. Z kolei województwo zachodniopomorskie, pomimo pozytywnego trendu rozwojowego zajęło jedynie 14 miejsce w rankingu 16 województw oraz miasta stołecznego Warszawa.

W regionalnych strategiach innowacyjności Meklemburgii-Pomorza Przedniego, Brandenburgii i Pomorza Zachodniego określono podstawowe priorytety strategiczne rozwoju poszczególnych obszarów innowacyjności.

Są one wzajemnie tożsame przede wszystkim w odniesieniu do takich obszarów innowacji jak zdrowie i nauki o życiu (ang. life sciences), informacja i komunikacja, przemysł spożywczy, transport i mobilność oraz energia.

Na obszarze objętym Programem znajdują się łącznie 23 szkoły wyższe, z czego 11 w samym Szczecinie. Inne miasta uniwersyteckie to Koszalin, Greifswald, Stralsund, Neubrandenburg i Eberswalde. Oprócz uniwersytetów, na obszarze objętym Programem umiejscowione są liczne instytucje badawcze, m.in. w Greifswaldzie i jego otoczeniu, w Müncheberg, Neustrelitz, Szczecinie, w otoczeniu Koszalina i w Świnoujściu.

Meklemburgia-Pomorze Przednie, Brandenburgia i Pomorze Zachodnie są krajowymi liderami w wytwarzaniu energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii (OZE). Niemniej jednak nadal istnieje potencjał do zwiększenia produkcji alternatywnej energii elektrycznej. W ostatnich latach tempo rozwoju w tym sektorze uległo spowolnieniu. Ponadto regionalne wykorzystanie energii wytwarzanej z OZE jest wciąż zbyt niskie.

W omawianej dziedzinie istnieje potrzeba podjęcia działań transgranicznych w szczególności w zakresie:

- usieciowienia przedsiębiorców,
- wspólnego wzmocnienia obszaru Programu jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej i naukowej,
- silniejszego ukierunkowania współpracy na technologie przyszłości,
- rozszerzania współpracy w zakresie badań i rozwoju oraz transferu technologii i wiedzy, na przykład poprzez tworzenie baz danych dla podmiotów badawczych i przedsiębiorstw w celu usprawniania współpracy pomiędzy przemysłem i ośrodkami akademickimi,
- usieciowienia szkół wyższych, na przykład w zakresie wspólnego wnioskowania instytucji badawczych o środki z centralnie zarządzanych programów UE, jak "Horyzont Europa",
- wykorzystania potencjału w zakresie wytwarzania, magazynowania i regionalnego wykorzystania energii odnawialnej poprzez transgraniczny transfer technologii.

1.2.1.5 A.5 Kultura i turystyka

Obszar objęty Programem dysponuje bogatym, ściśle ze sobą powiązanym dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym. Stanowi on popularną destynację turystyki uzdrowiskowej i rekreacyjnej, turystyki aktywnej, przyrodniczej i kulturowej, turystyki miejskiej i coraz częściej także turystyki zdrowotnej. Szczególnie miejscowości wypoczynkowe na wybrzeżu bałtyckim przyciągają każdego roku miliony turystów. W 2019 r. na obszarze wsparcia odnotowano ponad 41,1 mln noclegów, z czego 32,5 mln na wybrzeżu Morza Bałtyckiego. Od 2013 roku liczba udzielonych noclegów wzrosła o 19%.

W ostatnich latach nastąpiła dalsza poprawa infrastruktury turystycznej w wyniku inwestycji publicznych i prywatnych, na przykład w zakresie sieci ścieżek rowerowych. Znaczny potencjał wzrostu istnieje na terenach turystycznych położonych poza wybrzeżem Morza Bałtyckiego. Możliwości rozwoju turystyki transgranicznej nie zostają - częściowo z uwagi na istniejące bariery językowe – w pełni wykorzystane.

Obszar objęty Programem charakteryzuje się wspólnym dziedzictwem kulturowym opartym na wydarzeniach i epokach historycznych. Wspólna historia pozostawiła trwałe ślady w regionie. Należą do nich między innymi głęboko zakorzenione w pamięci zbiorowej okresy narodowego socjalizmu i II wojny światowej, a także okres reżimów totalitarnych i przemian demokratycznych w drugiej połowie XX wieku. Na podkreślenie zasługuje również okres panowania książąt pomorskich, wojna trzydziestoletnia oraz panowanie Szwedów. Ważne dla regionu są również okres Słowian i Wikingów, czasy świetności Hanzy oraz kulturalno-historyczna epoka północnoniemieckiego gotyku ceglanego.

Skutki pandemii COVID 19 wyjątkowo silnie dotknęły turystykę, hotelarstwo i instytucje kulturalne. Szczególnie transgraniczne oferty turystyczne i kulturalne były wykorzystywane w znacznie mniejszym stopniu. Gwałtownie spadła również liczba noclegów udzielonych gościom z zagranicy.

Na przykład w 2020 r. liczba noclegów udzielonych gościom zagranicznym zmalała w porównaniu z rokiem poprzednim o prawie połowę w województwie zachodniopomorskim i nawet o ponad połowę w Meklemburgii-Pomorzu Przednim i Brandenburgii.

Aby w przyszłości w pełni wykorzystać potencjał w zakresie kultury i turystyki na obszarze Programu oraz przezwyciężyć negatywny wpływ pandemii COVID-19 konieczne jest podjęcie następujących działań transgranicznych:

- poprawa dostępu do oferty kulturalnej i turystycznej,
- zintensyfikowanie współpracy instytucjonalnej w dziedzinie sztuki i kultury,
- zwiększenie świadomości wspólnej kultury i historii,
- promowanie turystyki, zwłaszcza na obszarach wiejskich,

- wspieranie turystyki przyrodniczej, aktywnej i zdrowotnej, geoturystyki oraz turystyki dla osób starszych (ang. "silver tourism"),
- łączenie tras turystycznych ponad granicami,
- wspólne wprowadzanie na rynek wielojęzycznych ofert turystycznych i kulturalnych we współpracy z regionalnymi organizacjami turystycznymi,
- włączanie produktów regionalnych do procesów generowania wartości dodanej w turystyce,
- wspieranie tworzenia transgranicznych sieci współpracy,
- koordynacja wspólnych norm jakości,
- wdrożenie transgranicznej wymiany wiedzy i transferu najlepszych praktyk oraz wzmocnienie językowych i interkulturowych kwalifikacji pracowników branży turystycznej i instytucji kulturalnych.

1.2.1.6 A.6 Środowisko naturalne

Obszar objęty Programem charakteryzuje się wyjątkowym dziedzictwem przyrodniczym. Zatoka Pomorska, wyspy Uznam-Wolin, Zalew Szczeciński i Dolina Dolnej Odry tworzą spójny transgraniczny obszar przyrodniczy. W ostatnich latach wzrosła presja ze strony różnych konkurencyjnych form użytkowania terenów takich jak rolnictwo, osadnictwo czy rozwój transportu.

Na obszarze objętym Programem znaczna część terenów chroniona jest na podstawie krajowego prawa ochrony przyrody. W 2019 roku na Pomorzu Zachodnim 47 % powierzchni posiadało prawny status ochrony przyrody. W Meklemburgii-Pomorzu Przednim oraz w Brandenburgii tereny objęte przepisami ochrony środowiska wyniosły w 2019 r. odpowiednio około 30 % i 42 % całej powierzchni danego kraju związkowego. Na obszarze objętym Programem znajdują się 24 duże obszary chronione o łącznej powierzchni prawie 941 000 ha. Ze względu na rozległe, przylegające do siebie obszary leśne i jeziora, jak również ekosystemy morskie w wodach zalewów i Zatoki Pomorskiej, obszar Programu ma szczególne znaczenie w europejskim systemie obszarów chronionych NATURA 2000.

Od 2013 r. na obszarze wsparcia poprawie uległa jakość powietrza atmosferycznego i wód gruntowych. Z drugiej strony, wzrosła ilość odpadów komunalnych, przy jednoczesnym wzroście poziomu recyklingu. Dobry stan wód powierzchniowych

osiągnięto jak dotąd tylko w niektórych akwenach wodnych. Ponadto w ostatnich latach na wielu terenach obszaru objętego Programem nastąpił dalszy wzrost stopnia uszczelnienia gleby.

Współpraca w zakresie ochrony przyrody była w okresie poprzedniej edycji Programu w latach 2014 - 2020 jednym z głównych elementów współpracy transgranicznej, co umożliwiło stworzenie trwałych sieci współpracy.

Za główne zadania współpracy transgranicznej w zakresie środowiska naturalnego uznano zatem:

- zapewnienie ochrony i zrównoważonego użytkowania gruntów, z uwzględnieniem skutków zmiany klimatu,
- podejmowanie wspólnych działań w celu zachowania różnorodności biologicznej,
- wzmocnienie współpracy w zakresie poprawy jakości wód i dostępności zasobów wodnych,
- wzmocnienie wspólnej świadomości w odniesieniu do problematyki różnorodności biologicznej i zrównoważonego rozwoju.

1.2.1.7 A.7 Zmiany klimatu

W przyszłości obszar objęty Programem będzie w znacznym stopniu dotknięty skutkami zmiany klimatu. Od 1881 r. średnia roczna temperatura na obszarze programowania wzrosła o ponad jeden stopień. Do 2050 r. spodziewany jest jej dalszy wzrost nawet o 1,5 °C. Ponadto przewiduje się, że poziom morza podniesie się o 50 centymetrów. W rezultacie zwiększy się prawdopodobieństwo wystąpienia ekstremalnych zjawisk pogodowych, takich jak powódzie lub sztormy, a także częstotliwość i czas trwania suszy i związanego z tym wzrostu ryzyka pożarów lasów.

Skutki zmian klimatycznych stanowią już dzisiaj obciążenie dla przyrody, rolnictwa i leśnictwa, a także dla zdrowia publicznego.

Zgodnie z Traktatem między Republiką Federalną Niemiec a Rzeczpospolitą Polską o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z dnia 17 czerwca 1991 roku likwidacja

zanieczyszczeń środowiska po obu stronach granicy jest jednym z głównych celów współpracy.

Ze względu na położenie nad Morzem Bałtyckim problem wzrostu poziomu morza dotyczy bezpośrednio obszaru Programu. Wiąże się to ze zwiększonym ryzykiem wystąpienia spiętrzeń sztormowych ze zjawiskiem tzw. cofki wzdłuż rzek uchodzących do Morza Bałtyckiego oraz nasilaniem się procesów degradacji brzegów.

Aby w przyszłości móc lepiej wspólnie sprostać wyzwaniom związanym ze zmianami klimatu, konieczne jest,

- opracowanie i wdrożenie wspólnych strategii i koncepcji adaptacji do zmian klimatu,
- poszerzanie wiedzy i świadomości w zakresie zmian klimatycznych i ochrony klimatu poprzez transgraniczną wymianę wiedzy,
- dalsze pogłębianie współpracy w zakresie ochrony ludności i zapobiegania zagrożeniom.

1.2.1.8 A.8 Transport i mobilność

Przez obszar objęty Programem prowadzą trasy Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T). Korytarze sieci bazowej Morze Bałtyckie - Adriatyk i Morze Północne - Morze Bałtyckie przebiegają przez obszar wsparcia, a korytarze sieci bazowej Skandynawia - Morze Śródziemne, Wschód - Wschodnia część Morza Śródziemnego są do niego styczne na zachodzie i południu.

Znacznie poprawiła się transgraniczna dostępność drogową. Po stronie niemieckiej ponadregionalna sieć drogową jest w większości dobrze rozwinięta. Planowana jest budowa kolejnych obwodnic w sieci dróg federalnych. Po stronie polskiej rozbudowywana jest ponadregionalna sieć drogową. Do 2027 r. sieć dróg szybkiego ruchu będzie prawie kompletna.

Połączenia transgraniczne w transporcie publicznym można ocenić jako niezadowolające. Głównymi przyczynami są tutaj niewystarczająca jakość i ilość połączeń oraz zły stan infrastruktury kolejowej. Bariery geograficzne jak Zalew

Szczeciński i rzeka Odra oddziałują ponadto niekorzystnie na czas podróży. W 2020 r. przez granicę kursowały tylko trzy linie autobusowe. Planowane kluczowe projekty w perspektywie kolejnych lat, takie jak budowa Szczecińskiej Kolei Metropolitalnej czy rozbudowa linii kolejowej Berlin-Szczecin, wymagają ścisłej koordynacji pomiędzy wszystkimi zaangażowanymi podmiotami.

Konieczne jest podjęcie działań przede wszystkim w zakresie poprawy transgranicznego lokalnego transportu publicznego. W szczególności należy

- promować i uatrakcyjnić transgraniczne usługi mobilności publicznej, także na obszarach wiejskich,
- stworzyć i rozbudować zintegrowane systemy taryfowe i informacyjne,
- rozwijać transgraniczny system atrakcyjnych połączeń i węzłów przesiadkowych.

1.2.1.9 A.9 Infrastruktura cyfrowa

Zasięg infrastruktury szerokopasmowej i dostępność szybkiego Internetu na obszarze objętym Programem ulega w ostatnich latach ciągłej poprawie. Pomimo tego nadal istnieją zwłaszcza na obszarach wiejskich miejsca z ograniczonym dostępem do infrastruktury cyfrowej. Znaczenie komunikacji cyfrowej w kontekście transgranicznym uwidoczniło się szczególnie podczas pandemii COVID-19, kiedy ze względu na ograniczenia wjazdu i przekraczania granic wymiana informacji mogła tymczasowo odbywać się wyłącznie za pośrednictwem Internetu. Możliwości komunikacji online rozpowszechniły się znacząco, nawet jeśli nie mogą one zastąpić spotkań bezpośrednich. Niemniej jednak należy się spodziewać, że w przyszłości technologie cyfrowe będą wykorzystywane we współpracy transgranicznej w znacznie szerszym zakresie niż dotychczas.

Konieczność podjęcia działań w zakresie infrastruktury cyfrowej dotyczy przede wszystkim

- umożliwienia współpracującym instytucjom transgranicznym szerszego wykorzystania potencjału komunikacji online, zarówno w codziennej komunikacji, jak i w sytuacjach kryzysowych,
- opracowywania i łączenia transgranicznych aplikacji i platform cyfrowych.

1.2.1.10 A.10 Współpraca transgraniczna

Integracja mieszkańców obszaru objętego Programem postępuje zarówno w odniesieniu do życia codziennego, jak gospodarki. Niemniej jednak nadal konieczne są działania wspierające budowanie zaufania i przewyżanie uprzedzeń.

Badania Komisji Europejskiej z 2020 r. dotyczące współpracy transgranicznej uwidacznia bardzo wyraźnie, że na obszarze objętym Programem istnieją liczne kooperacje na płaszczyźnie zawodowej i gospodarczej. Bezpośrednie kontakty osobiste miejscowej ludności w kontekście transgranicznym są natomiast na znacznie niższym poziomie niż w innych europejskich regionach przygranicznych.

Niemniej jednak obserwuje się stałe pogłębianie wzajemnych powiązań w codziennym życiu obywateli zamieszkujących obszar Programu. Przede wszystkim znacznie wzrosła liczba obywateli polskich mieszkających lub pracujących po niemieckiej stronie obszaru wsparcia.

Funkcjonuje również intensywna współpraca między administracją a inicjatywami społeczeństwa obywatelskiego. Ważną rolę odgrywają tu stowarzyszenia Euroregionu Pomerania. Euroregion Pomerania zarządzając Funduszem Małych Projektów działa m.in na rzecz łączenia ze sobą różnych form i podmiotów współpracy. W latach 2014 - 2020 w ramach Funduszu Małych Projektów 55 000 mieszkańców uczestniczyło we wspólnych działaniach transgranicznych. Wsparcie otrzymały projekty mające na celu promowanie współpracy transgranicznej między jednostkami administracjami, przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego oraz dalszych podmiotów z obszaru pogranicza polsko-niemieckiego. Poprzez planowane upraszczanie ramowych warunków pozyskiwania wsparcia ze środków Programu można będzie jeszcze lepiej wykorzystać potencjał w odniesieniu do zaangażowania inicjatyw społeczeństwa obywatelskiego.

Reakcją na rosnące powiązania obszaru objętego Programem jest silniejsza instytucjonalizacja współpracy transgranicznej. Przykładem tego jest utworzenie Biura Szczecińskiego Regionu Metropolitalnego w Anklam. Celem Biura jest

pogłębianie współpracy między Meklemburgią-Pomorzem Przednim, Brandenburgią i Pomorzem Zachodnim na obszarze Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego.

Wzmocnienie współpracy i wzajemnego zaufania pozostaje ważnym zadaniem w coraz bardziej zintegrowanej przestrzeni gospodarczej i społecznej.

W szczególności konieczne jest

- rozszerzanie i pogłębianie współpracy między niemieckimi i polskimi instytucjami na wszystkich szczeblach,
- wspieranie transgranicznej współpracy społeczeństwa obywatelskiego, zwłaszcza w odniesieniu do osób młodszych i starszych,
- dalsze doskonalenie umiejętności komunikowania się podmiotów transgranicznych, ich umiejętności językowych i wiedzy interkulturowej,
- wzmacnianie udziału społeczeństwa obywatelskiego w procesie integracji transgranicznej i europejskiej,
- udzielanie kompleksowych informacji na temat codziennego życia transgranicznego oraz ułatwianie przepływu informacji.

1.2.2 B Wybór głównych obszarów interwencji

Zidentyfikowane w wyniku analizy społeczno-gospodarczej zapotrzebowanie na działania transgraniczne oraz zalecenia dotyczące działań zostały szczegółowo omówione z członkami Komitetu Programującego i uporządkowane według ich istotności.

W wyniku dyskusji sformułowano nadrzędny cel Programu:

"Więcej niż sąsiedztwo: wspólne kształtowanie trwałej i zrównoważonej przyszłości na północnym odcinku polsko-niemieckiego pogranicza".

Uwzględniając powyżej przedstawiony cel Programu zamierza się

- lepiej wykorzystać potencjał innowacyjny na obszarze wsparcia poprzez pogłębioną współpracę transgraniczną między regionalnymi ekosystemami innowacji z zakresu nauki, gospodarki, społeczeństwa obywatelskiego,
- wspólną pracę i wdrażanie strategii i działań na rzecz ochrony klimatu i środowiska, adaptacji do zmian klimatu i zachowania różnorodności biologicznej,

- wzmacnianie kompetencji językowych i interkulturowych mieszkańców obszaru wsparcia w celu pełniejszego wykorzystania możliwości oferowanych przez kraj sąsiada,
- wzmacnienie usieciowienia transgranicznej oferty kulturalnej i turystycznej oraz zaangażowaniu lokalnych społeczności,
- poprawę zdolności administracji i innych instytucji w celu wsparcia spójności pogranicza i wszystkich związanych z tym możliwości i wyzwań na korzyść dla mieszkańców obszaru wsparcia, oraz
- wzmacniać budowę zaufania między mieszkańcami pogranicza poprzez aktywną wymianę.

Program realizuje te cele w ramach czterech priorytetów:

1. aktywizacja transgranicznych potencjałów innowacyjności,
2. wspólne przezwyciężanie skutków zmian klimatycznych i ochrona przyrody,
3. umożliwienie lepszej partycypacji w transgranicznym życiu codziennym poprzez język, kulturę i turystykę
4. wzmocnienie zaufania, wspólne kształtowanie rozwoju transgranicznego.

1.2.3 C Współpraca między programami Interreg na granicy polsko-niemieckiej

Programy Interreg realizowane na pograniczu polsko-niemieckim wspierają także współpracę i realizację wspólnych inicjatyw na całej granicy. Wsparcie to będzie realizowane poprzez wspólne międzyprogramowe warsztaty, konferencje i wspólne doradztwo oraz wymianę doświadczeń między projektami realizowanymi w ramach poszczególnych polsko-niemieckich Programów Współpracy w porównywalnej tematyce, w celu kapitalizacji ich efektów.

1.2.4 D Zasady przygotowania Programu

Zasadniczą podstawę dla niniejszego Programu stanowi "Analiza społeczno-gospodarcza wraz z analizą SWOT dla przyszłego Programu Interreg VI A Meklemburgia-Pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska 2021-2027", w której kompleksowo przeanalizowano rozwój obszaru programowania, zidentyfikowano transgraniczne potrzeby działania i sformułowano zalecenia dotyczące działań. Przy

jej opracowywaniu uwzględniono inne liczne analizy, opracowania i dokumenty strategiczne, w tym:

- Koncepcję Rozwoju i Działania Euroregionu Pomerania,
- Strategię współpracy sąsiedzkiej na polsko-niemieckim obszarze powiązań Kraju Związkowego Brandenburgia,
- Strategię Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030,
- Strategiczne wytyczne dla kluczowych projektów rozwoju regionalnego Kraju Związkowego Brandenburgia,
- Krajowy Program Rozwoju Przestrzennego Meklemburgii-Pomorza Przedniego,
- Krajową strategię turystyczną Meklemburgii-Pomorza Przedniego,
- Wytyczne polityki kulturalnej Meklemburgii-Pomorza Przedniego,
- Krajowy Plan Rozwoju Berlin-Brandenburgia,
- Border Orientation Paper Komisji Europejskiej dla polsko-niemieckiego pogranicza (stan na maj 2019 r.),
- Wspólną Koncepcję Przyszłości Polsko-Niemieckiego Obszaru Powiązań - Wizja 2030 (WKP 2030, stan na grudzień 2016 r.),
- Pierwszą ocenę oddziaływania i sprawozdania roczne Programu Interreg V A Meklemburgia-Pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska 2014-2020.

1.2.5 E Spójność z dokumentami strategicznymi i polityką Unii

1.2.5.1 E.1 Spójność z zasadami horyzontalnymi

Przy wdrażaniu Programu zapewnia się zgodność z zasadami określonymi w art. 9 rozporządzenia (UE) nr 2021/1060. Dotyczą one w szczególności poszanowania praw podstawowych i zgodności z Kartą Praw Podstawowych Unii Europejskiej, równości mężczyzn i kobiet, działań przeciwko wszelkim formom dyskryminacji oraz unikania znaczących negatywnych oddziaływań na zrównoważony rozwój.

Zgodność z Kartą Praw Podstawowych Unii Europejskiej

Organy i instytucje zaangażowane w programowanie i wdrażanie Programu przestrzegają zasad Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (2000/C 364/01), zgodnie z wytycznymi wydanymi przez Komisję Europejską

(2016/C 269/01). Przy wyborze projektów będą oceniane aspekty poszanowania i przestrzegania praw podstawowych Unii Europejskiej.

Zrównoważony rozwój

Wybierając Priorytet 2 „Wspólne przewyciężanie skutków zmian klimatu i ochrona przyrody” szczególny nacisk położono w Programie na wspieranie zrównoważonego rozwoju. Zasada zrównoważonego rozwoju realizowana jest również jako cel przekrojowy w ramach innych priorytetów Programu. Tak na przykład oczekuje się pozytywnego wkładu w tym zakresie przy realizacji projektów w Priorytecie 1 „Aktywizacja transgranicznych potencjałów innowacyjności” oraz Priorytecie 3 „Umożliwienie lepszego uczestnictwa w transgranicznym życiu codziennym poprzez język, kulturę i turystykę”.

Równość płci

Uczestnictwo w finansowanych projektach i korzystanie z ich wyników jest w równym stopniu dostępne dla kobiet i mężczyzn. W ramach procedury wyboru projektów wkład dofinansowanych działań w równość płci będzie oceniany w odrębny sposób.

Równość szans i niedyskryminacja

Program umożliwi wszystkim obywatelom uczestnictwo w projektach bez dyskryminacji lub barier. Dotyczy to w tym samym stopniu i korzystania z rezultatów projektów. Organizatorzy projektów muszą w odpowiedniej formie zapewnić niedyskryminujący i wolny od barier udział w projekcie. Program będzie zwracał szczególną uwagę na aspekty niedyskryminacji i dostępności przy wyborze projektów.

1.2.5.2 E.2 Spójność względem Europejskiego Zielonego Ładu

Program wspiera działania korespondujące z wyzwaniami klimatycznymi i środowiskowymi, przed którymi Unia Europejska stanie w najbliższych latach w ramach Europejskiego Zielonego Ładu. Unia Europejska przywiązuje dużą wagę do tych celów w kontekście polityki strukturalnej. Jak opisano w motywach (10) i (11) rozporządzenia (UE) 2021/1060, oczekuje się, że fundusze strukturalne wniosą

znaczący wkład w przeciwdziałanie zmianie klimatu i utracie różnorodności biologicznej.

Znajduje to odzwierciedlenie przede wszystkim w wybranych priorytetach 1, 2 i 3.

W ramach Priorytetu 1 "Aktywizacja transgranicznych potencjałów innowacyjności" poprzez wybór celu szczegółowego 1.1 "Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii" Program wspiera innowacyjne podejścia, które dotyczą kluczowych wyzwań przyszłości, takich jak zdrowie, mobilność, energia czy też gospodarka obiegu zamkniętego.

Poprzez wsparcie transgranicznego transferu wiedzy innowacyjne, zrównoważone rozwiązania mają znaleźć szybsze zastosowanie w praktyce. Ponadto oczekuje się również wspólnych działań pilotażowych poświęconych zagadnieniom zrównoważonego, transgranicznego transportu pasażerskiego, wykorzystania potencjału surowców odnawialnych w produkcji przemysłowej (biogospodarka) czy wykorzystania energii odnawialnych w transporcie i gospodarce.

Celem jest przyczynienie się do osiągnięcia celów w zakresie zapewnienia czystej, przystępnej cenowo i bezpiecznej energii, mobilizacji przemysłu na rzecz czystej i cyrkularnej gospodarki oraz przyspieszenia przejścia na zrównoważoną i inteligentną mobilność.

W ramach Priorytetu 2 "Wspólne przewyższanie skutków zmian klimatu i ochrona przyrody", wybrany został cel szczegółowy 2.7 " Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia ". Tym samym projekty realizowane w tym priorytecie przyczynią się bezpośrednio do osiągnięcia celu, jakim jest

- zachowanie i odtworzenie ekosystemów i różnorodności biologicznej oraz
- celu "zero zanieczyszczeń" dla środowiska wolnego od zanieczyszczeń.

Oczekiwane są przede wszystkim transgraniczne projekty na rzecz ochrony przyrody i gatunków, zrównoważonego użytkowania gruntów oraz ochrony zasobów naturalnych, a zwłaszcza wody.

Ponadto zarówno w ramach wybranego celu szczegółowego 2.4 "Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego", jak i celu szczegółowego 2.7 "Poprawa ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej i zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich form zanieczyszczeń" dofinansowywane będą również wspólne projekty dotyczące edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Priorytet 3 "Umożliwienie lepszego uczestnictwa w transgranicznym życiu codziennym poprzez język, kulturę i turystykę" będzie służył wspieraniu rozwoju zrównoważonej turystyki transgranicznej. Będzie to w szczególności możliwe w ramach wybranego celu szczegółowego 4.6 "Wzmacnianie roli, jaką kultura i zrównoważona turystyka odgrywają w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych".

Ze względu na specyficzny transgraniczny charakter oraz stosunkowo niski budżet, Program nie ma możliwości dokonywać znaczących inwestycji w ochronę klimatu. W związku z tym, wkład w realizację celów w zakresie ochrony klimatu w wysokości 30 % nie został w pełni osiągnięty. Jednak dzięki współpracy transgranicznej mają zostać opracowane innowacyjne rozwiązania, które będą mogły zostać wykorzystane przez krajowe fundusze strukturalne.

Poprzez transgraniczną, interdyscyplinarną współpracę i zwiększone zaangażowanie inicjatyw społecznych Program ma również na celu przyczynienie się do realizacji inicjatywy Nowy europejski Bauhaus na rzecz integracyjnego, zrównoważonego i zróżnicowanego społeczeństwa.

1.2.5.3 E.3 Spójność z Border Orientation Paper Komisji Europejskiej dla polsko – niemieckiego pogranicza oraz Wspólnej Koncepcji Przyszłości dla Polsko – Niemieckiego Obszaru Powiązań – Wizja 2030

Program uwzględnia liczne rekomendacje zawarte w dokumencie orientacyjnym Komisji Europejskiej dla polsko-niemieckiego pogranicza pod tytułem „Border Orientation Paper Germany - Poland”.

Uwzględniając zintegrowane podejście terytorialne projekty wdrażane w celu szczegółowym 6.1 przyczynią się między innymi się do wzmocnienia strategicznej współpracy w transgranicznym obszarze powiązań, w szczególności również w kontekście Transgranicznego Regionu Metropolitalnego Szczecina.

Odnosząc się do zaleceń dokumentu „Border Orientation Paper” Program ukierunkowuje swoje działania również na rozwój gospodarczy, poprawę konkurencyjności i łączności na obszarze wsparcia. W tym celu Program koncentruje się w Priorytecie 1 "Aktywizacja transgranicznych potencjałów innowacyjności" na wspieraniu współpracy między podmiotami działającymi na obszarze innowacji szczególnie w zakresie kluczowych dziedzin dotyczących energii ze źródeł odnawialnych, zdrowia, mobilności bądź gospodarki cyrkularnej. Również w oparciu o doświadczenia zdobyte podczas pandemii COVID-19, Program będzie intensywniej wspierać wdrażanie rozwiązań cyfrowych w takich dziedzinach jak na przykład mobilność, nauka języków obcych czy też kultura i turystyka.

Wspierając współpracę w zakresie badań i rozwoju ukierunkowanych na zastosowania Program wzmacnia Europejską Przestrzeń Badawczą.

W szczególności przyczynia się on do realizacji następujących strategicznych kierunków planu strategicznego "Horyzont Europa" na lata 2021-2024:

- "Odgrywanie wiodącej roli w rozwoju kluczowych technologii cyfrowych, wspomagających i powstających technologii, sektorów i łańcuchów wartości" oraz
- "Uczynienie z Europy pierwszej cyfrowej gospodarki o obiegu zamkniętym, neutralnej dla klimatu i zrównoważonej".

W zakresie bardziej ekologicznej Europy i gospodarki niskoemisyjnej wspierane będą w Priorytecie 1 "Aktywizacja transgranicznych potencjałów innowacyjności", innowacyjne rozwiązania, dotyczące kluczowych kwestii przyszłości. Ponadto, wraz z wyborem Priorytetu 2 "Wspólne przewyższanie skutków zmian klimatu i ochrona przyrody" wyraźny nacisk położono na wspólne działania mające na celu zachowanie bioróżnorodności oraz zarządzanie zmianami klimatycznymi. Działania dofinansowywane w tym priorytecie ukierunkowane będą również na podnoszenie świadomości wśród ludności i instytucji obszaru objętego Programem poprzez edukację na rzecz zrównoważonego rozwoju.

W ramach Priorytetu 3 „Umożliwienie lepszego uczestnictwa w transgranicznym życiu codziennym poprzez język, kulturę i turystykę” Program ma między innymi na celu wspieranie nauki języka sąsiada oraz nabywanie umiejętności interkulturowych. Ponadto należy wspierać uznawanie kompetencji i zdobywanie dodatkowych kwalifikacji, na które istnieje zapotrzebowanie na transgranicznym rynku pracy. Wdrażanie projektów w ramach tego priorytetu powinno umożliwić mieszkańcom pogranicza lepsze porozumiewanie się ze sobą we wszystkich dziedzinach życia. Pośrednio zwiększy to również mobilność pracowników na obszarze objętym Programem. Celem działań projektowych będzie także poprawa wzajemnej dostępności do ofert kulturalnych i turystycznych. Poprzez wspieranie innowacyjnych rozwiązań w ramach Priorytetu 1 "Aktywizacja transgranicznych potencjałów innowacyjności" polepszy się transgraniczna współpraca w sektorze zdrowia. Ponadto, w Priorytecie 4 "Wzmocnienie zaufania, wspólne kształtowanie rozwoju transgranicznego", wspierane mają być projekty, które dedykowane będą zagadnieniom prawnych i organizacyjnych warunków transgranicznego korzystania z usług zdrowotnych.

Poprzez wybór celu szczegółowego Interreg 6.1 „Zwiększanie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych, w szczególności tych, którym powierzono zarządzanie konkretnym terytorium, i zainteresowanych stron”, Program kładzie wyraźny nacisk na skoordynowany rozwój obszaru wsparcia. Tym samym jednym z celów Programu jest kontynuacja wsparcia dalszego rozwoju zintegrowanych strategii i koncepcji w kluczowych dziedzinach rozwoju, jak również wymiany danych i informacji w tym zakresie.

Program ma wnieść istotny wkład w realizację Wspólnej Koncepcji Przyszłości Polsko-Niemieckiego Obszaru Powiązań również poprzez wsparcie projektów wdrażanych ponad granicami obszaru wsparcia poszczególnych Programów.

W szczególności dąży się przy tym do osiągnięcia następujących celów:

- "inwestowanie w ludzi" poprzez wspieranie nauki języków sąsiada i nabywanie kompetencji interkulturowych,
- "wspieranie zrównoważonego wzrostu" poprzez wzmocnienie współpracy w zakresie innowacji i turystyki oraz
- "zabezpieczenie podstaw wysokiej jakości życia" poprzez wspieranie projektów w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i przeciwdziałania zmianom klimatu.

1.2.5.4 E.4 Wkład w strategię UE dla Regionu Morza Bałtyckiego

Poprzez wspieranie kreowania i wdrażania rozwiązań dla wyzwań transgranicznych Program przyczynia się do realizacji Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego. Wypracowane rozwiązania mogą znaleźć zastosowanie nie tylko w innych regionach i obszarach przygranicznych, ale w pojedynczych przypadkach również na poziomie całego Regionu Morza Bałtyckiego.

Program przyczynia się do realizacji Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego w szczególności w zakresie następujących celów:

- "Bogata i zdrowa przyroda" - poprzez wybór celu szczegółowego 2.7 "Wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia", którego głównym zadaniem jest utrzymanie wysokiej jakości środowiska naturalnego na obszarze objętym Programem.
- "Łączenie ludzi w regionie" - w szczególności poprzez wybór celów szczegółowych 6.1 "Zwiększanie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych, w szczególności tych, którym powierzono zarządzanie konkretnym terytorium, i zainteresowanych stron" oraz 6.3 "Budowanie wzajemnego zaufania, w szczególności poprzez wspieranie działań ułatwiających kontakty międzyludzkie", w ramach których poprawie mają ulec warunki dla lepszego wzajemnego zrozumienia i zaufania, jak również

transgranicznej współpracy między instytucjami,. Wszystkie pozostałe priorytety również przyczynią się do osiągnięcia tego celu.

- "Zwiększenie globalnej konkurencyjności Regionu Morza Bałtyckiego" - poprzez wybór celu szczegółowego 1.1 "Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii".
- "Adaptacja do zmian klimatycznych, zapobieganie i zarządzanie ryzykiem" - poprzez wybór celu szczegółowego 2.4 "Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego", który ma na celu wspieranie zarządzania negatywnymi skutkami zmiany klimatu lub zapobieganie im, np. poprzez poprawę współpracy w zakresie zarządzania ochroną przed klęskami żywiołowymi.

Poprzez wdrażanie działań w ramach celu szczegółowego 4.2 wspierany będzie również obszar polityki "Edukacja" określony w Planie Działania dla Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego. Działania te mają na celu w szczególności promowanie nabywania umiejętności językowych i interkulturowych, ale także umiejętności wymaganych na transgranicznym rynku pracy. Przyczynią się one do polepszenia indywidualnych możliwości rozwoju i wzrostu konkurencyjność na obszarze objętym Programem, a tym samym do rozwoju całego Regionu Morza Bałtyckiego.

Ponadto Program wnosi wkład do realizacji obszarów polityki "turystyka" i "kultura" uzgodnionych w Planie Działania dla Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego poprzez wspieranie zrównoważonej, transgranicznej, bardziej dostępnej i wzajemnie powiązanej oferty turystycznej i kulturalnej w ramach projektów realizowanych w celu szczegółowym 4.6. Komplementarnie do wymienionych działań dofinansowywane będą w Programie transgraniczne aplikacje i platformy cyfrowe w zakresie turystyki i kultury.

Wkład projektów w realizację Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego weryfikowany będzie w ramach oceny wnisków projektowych.

1.2.5.5 E.5 Komplementarność z innymi programami UE

Program Interreg VI A Meklemburgia-Pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska 2021-2027 uzupełnia inne programy unijne, które wdrażane są w obrębie jego obszaru wsparcia.

Pod względem geograficznym jest on komplementarny z Programem Interreg Południowy Bałtyk, który koncentruje się na współpracy z partnerami z całego Południowego Bałtyku. Zaangażowanie Meklemburgii-Pomorza Przedniego w ramach struktur Programu Interreg Południowy Bałtyk zapewnia również optymalne wykorzystanie powstających synergii między obydwoma Programami. Informacje na temat synergii przekazywane są odpowiednio w ramach procedowania projektów w indywidualnych przypadkach. Instytucja Zarządzająca informuje właściwe instytucje programowe lub członków Komitetu Monitorującego o istotnych zmianach w projektach lub wnioskach.

Istnieją również liczne powiązania i synergie z Programem Interreg VI B dla Regionu Morza Bałtyckiego (Baltic Sea Region), który koncentruje się na współpracy transnarodowej z priorytetami w zakresie innowacji, inteligentnego wykorzystania wody, neutralności klimatycznej i zarządzania współpracą. Informacje na temat synergii przekazywane są odpowiednio w ramach procedowania projektów w indywidualnych przypadkach. Instytucja Zarządzająca informuje właściwe instytucje programowe lub członków Komitetu Monitorującego o istotnych zmianach w projektach lub wnioskach.

W Programie VI A Meklemburgia-Pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska 2021-2027 i w programach operacyjnych EFRR 2021-2027 Meklemburgii-Pomorza Przedniego, Brandenburgii jak i województwa zachodniopomorskiego wybrano odpowiednio cele polityczne 1 i 2. We wszystkich programach uwzględnione zostały podobne zakresy tematyczne projektów w ramach celu szczegółowego 1.1 „Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii“. Dotyczy to w szczególności działań takich jak tworzenie sieci kontaktów lub badań realizowanych w ramach współpracy. W programach EFRR Brandenburgii oraz województwa zachodniopomorskiego podobne sposoby finansowania pojawiają się w celu

szczegółowym 2.4 „Wspieranie dostosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego” w obszarze związanym z zapobieganiem szkodom spowodowanym przez wodę lub suszę, które są związane z klimatem. W przypadku programu EFRR w Meklemburgii-Pomorzu Przednim i województwie zachodniopomorskim widoczne są podobieństwa w celu szczegółowym 2.7 „Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia”. W takim znaczeniu dotyczy to działań takich jak promowanie ekologicznych systemów absorpcji dwutlenku węgla, ochrona obszarów leśnych i zwiększenie różnorodności biologicznej.

Podczas oceny i wyboru projektów w celu szczegółowym 1.1 zwraca się uwagę na ich zgodność z następującymi Regionalnymi Strategiami Innowacji (RIS3):

- Regionalna Strategia Innowacji dla Inteligentnej Specjalizacji Meklemburgii-Pomorza Przedniego 2021-2027,
- Regionalna Strategia Innowacji Kraju Związkowego Brandenburgia (innoBB 2025 plus),
- Regionalna Strategia Innowacji Województwa Zachodniopomorskiego 2030.

W odniesieniu do komplementarności pomiędzy Programem Interreg a programami Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) na lata 2021-2027 w Meklemburgii-Pomorzu Przednim, Brandenburgii i województwie zachodniopomorskim istnieją jedynie niewielkie podobieństwa w priorytetach w zakresie finansowania. Należy podkreślić, że w tym zakresie jest przede wszystkim priorytet Edukacja w odpowiednich programach EFS+ z wybranym celem szczegółowym f) „Wspieranie równego dostępu do wysokiej jakości kształcenia ogólnego i zawodowego sprzyjających włączeniu społecznemu, w tym zdobycie odpowiednich kwalifikacji.....”. Ponadto należy również wymienić cel szczegółowy g) „Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości dalszego kształcenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych...”.

Dofinansowanie z Programu Interreg VI A Meklemburgia-Pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska 2021-2027 różni się od krajowych programów finansowanych ze środków EFRR i EFS+ tym, że projekty mają następujące cechy:

- transgraniczna wartość dodana,
- międzynarodowe partnerstwa projektowe,
- transgraniczny charakter współpracy,
- działania nieinwestycyjne.

Ponadto, w przeciwieństwie do EFS+, Program Interreg nie koncentruje się wyraźnie na grupach ludności znajdujących się w niekorzystnej sytuacji lub podatnych na zagrożenia, ani na ogólnym nabywaniu umiejętności zawodowych.

W Programie Interreg umiejętności zawodowe muszą być zawsze związane z regionem transgranicznym.

Koordinacja z regionalnymi programami EFRR jest zapewniona poprzez regularną wymianę między instytucjami zaangażowanymi w programy Interreg a instytucjami odpowiedzialnymi za regionalne programy EFRR.

W Meklemburgii-Pomorzem Przednim synergie w ramach rozwoju konkretnego projektu są koordynowane z Instytucją Zarządzającą EFRR w istotnych indywidualnych przypadkach; ponadto jest ona zaangażowana w ocenę projektu i informowana po wyborze projektu. Partner Programu Brandenburgia bierze udział jako gość w posiedzeniach Komitetu Monitorującego programu EFRR.

W Województwie Zachodniopomorskim przewiduje się udział reprezentanta Instytucji Zarządzającej EFRR jako obserwatora w posiedzeniach Komitetu Monitorującego Programu Interreg.

Ze względu na transgraniczny charakter, finansowanie działań edukacyjnych w ramach celu szczegółowego 4.2 jest komplementarne z innymi programami finansowania UE, w szczególności z programem ERASMUS+. Ewentualne synergie są oceniane na podstawie rocznych programów pracy ERASMUS+.

1.2.6 F Dotychczasowe doświadczenia

Program Interreg A pomiędzy Meklemburgią-Pomorzem Przednim, Brandenburgią i województwem zachodniopomorskim wdrażany jest już od 2004 roku.

Program rozwijał się stopniowo w zależności od aktualnych potrzeb współpracy transgranicznej. Podczas gdy początkowo koncentrowano się na wzmacnianiu infrastrukturalnej łączności regionu przygranicznego, w ostatnim okresie finansowania działania projektowe ukierunkowano na intensywniejsze wsparcie powiązań społeczeństwa obywatelskiego, biznesu, administracji i nauki.

Poprzez systematyczne dofinansowywanie współpracy transgranicznej Program wniósł znaczący wkład w tworzenie sieci kooperacji podmiotów na obszarze objętym Programem oraz w budowanie polsko-niemieckich partnerstw. Fundusz Małych Projektów odegrał w tym wybitną rolę. Dzięki niemu dziesiątki tysięcy ludzi nawiązało kontakty i lepiej poznało swoich sąsiadów.

W minionym okresie finansowania udało się uaktywnić wiele inicjatyw społecznych na rzecz współpracy transgranicznej, np. w zakresie ochrony przyrody i środowiska, turystyki i opieki zdrowotnej. Ze względu na postępującą integrację, zwłaszcza w Transgranicznym Regionie Metropolitalnym Szczecina, finansowanie projektów zostało w większym stopniu ukierunkowane na rosnące potrzeby informacyjne i doradcze na rzecz mieszkańców i przedsiębiorców.

Program uwzględnia wnioski i rekomendacje zawarte w pierwszej ewaluacji wpływu Programu Interreg V A Meklemburgia-Pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska 2014-2020, koncentrując się na obszarach, w których w przeszłości osiągnięto sukcesy, ale gdzie nadal istnieje potrzeba dalszych działań. Do tej grupy działań zaliczają się przykładowo nauka języka sąsiada lub wspieranie współpracy w zakresie turystyki i kultury. Jednocześnie dotychczasowy priorytet Programu dotyczący wspierania transportu nie będzie stanowił w przyszłości odrębnego celu tematycznego Programu.

Nadal istnieje niewykorzystany potencjał w zakresie współpracy strategicznej w dziedzinie rozwoju regionalnego. W okresie finansowania 2014-2020 opracowano wstępne, dobre rozwiązania w zakresie promowania odnawialnych źródeł energii (OZE) czy też rozwoju transgranicznych baz danych.

W wyniku działań podjętych w minionym okresie finansowania można również zaobserwować silniejszą współpracę między uniwersytetami na obszarze objętym Programem, szczególnie w dziedzinie medycyny. Również w tym zakresie istnieje dalszy potencjał rozwoju.

Zwiększyć można też stopień partycypacji inicjatyw społeczeństwa obywatelskiego w Programie, co w przeszłości często utrudniały skomplikowane warunki uzyskania dofinansowania. Wprowadzenie na szerszą skalę uproszczonych metod rozliczania kosztów ponoszonych w projektach, otwiera w tym kontekście nowe możliwości redukcji obciążeń administracyjnych dla projektów i Programu.

1.2.7 G. Ocena oddziaływania na środowisko i zasada RRF (DNSH)

W ramach przygotowywania Programu została przeprowadzona wstępna ocena, aby ustalić, czy istnieje obowiązek sporządzenia Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko. W rezultacie stwierdzono, że w ujęciu całościowym nie przewiduje się, aby realizacja Programu miała znaczący negatywny wpływ na środowisko. Tym samym nie ma konieczności przeprowadzania dogłębnej Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko.

W ramach oceny wstępnej wzięto również pod uwagę to, w jakim stopniu Program uwzględnił zasadę „nie czynić znaczącej szkody” (zasada DNHS). Stwierdzono, że nie należy spodziewać się, aby realizacja zdefiniowanych działań, prowadziła do znaczących negatywnych skutków na środowisko. Tylko w nielicznych pojedynczych przypadkach możliwe jest jedynie nieznaczące, dające się przewidzieć, negatywne oddziaływanie na cele ochrony środowiska.

Ponadto należy się spodziewać, że część zaplanowanych do realizacji działań we wszystkich priorytetach będzie przyczyniać się pozytywnie do realizacji jednego lub więcej celów w zakresie ochrony środowiska.

Zanim Komitet Monitorujący podejmie decyzje o wyborze projektów złożone wnioski o dofinansowanie w ramach procedury wyboru projektów zostaną poddane ocenie pod kątem ich przyjazności dla środowiska i klimatu.

Wynik wstępnej oceny został ogłoszony dnia 27 grudnia 2021 r. w Dzienniku Urzędowym Meklemburgii-Pomorza Przedniego nr 55, str. 1083. Ponadto

odpowiedni komunikat został opublikowany na stronie internetowej www.interreg5a.info.

Wdrażając Program Instytucja Zarządzająca będzie wspierać wykorzystanie zamówień publicznych do celów strategicznych (w tym likwidacji niedoborów zdolności instytucjonalnych). Beneficjenci będą zachęceni, aby przy przetargach zwracać większą uwagę na kryteria jakości i kosztów w odniesieniu do cyklu życia produktów. O ile jest to możliwe, w procedurach udzielania zamówień publicznych powinny zostać uwzględnione aspekty ekologiczne (np. kryteria udzielania zamówień publicznych w sposób przyjazny dla środowiska) i klauzule społeczne, a także impulsy do wprowadzania innowacji.

1.2.8 H E-Cohesion

W Programie wykorzystuje się "Jems" (joint electronic monitoring system), jako elektroniczny system wymiany danych w rozumieniu art. 69 ust. 8 rozporządzenia (UE) 2021/1060 w celu zapewnienia wymiany informacji między beneficjentami a instytucjami programu. Jems jest sukcesywnie rozwijany przez Interact. Licencja udzielana jest bezpłatnie przez Urząd Miasta Wiedeń (Interact Vienna Office). Jems zostanie uruchomiony dla pierwszych naborów w drugiej połowie 2022 roku.

1.3 Uzasadnienie wybranych celów polityki oraz celów specyficznych Interreg, odpowiadających im priorytetów, celów szczegółowych oraz form wsparcia z uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, kwestii brakujących połączeń w infrastrukturze transgranicznej

Tabela 1

1.3.1 Cel Polityki 1, Cel szczegółowy 1.1 - Priorytet 1

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Cel Polityki 1: Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa
Wybrany cel szczegółowy	Cel szczegółowy 1.1: Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii
Priorytet	Priorytet 1: Aktywizacja transgranicznych potencjałów innowacyjności
Uzasadnienie wyboru	<p>Wzmocnienie potencjału badawczego i innowacyjnego na obszarze objętym Programem poprzez współpracę transgraniczną stwarza możliwość przyczynienia się do przezwyciężenia zdiagnozowanej słabości innowacyjnej. Ze względu na podobne strategiczne ukierunkowanie polityk innowacyjności, warunki ramowe do współpracy są bardzo dobre.</p> <p>Dzięki transferowi informacji i technologii można doskonale połączyć mocne strony podmiotów zaangażowanych w procesy innowacji, a dobre rozwiązania przetestować w ramach projektów pilotażowych, zapewniając w ten sposób możliwość ich transgranicznego wykorzystania.</p>

	<p>Ze względu na dobre doświadczenia zdobyte już w przeszłości podczas wspólnej pracy nad innowacyjnymi podejściami w sektorze zdrowia, oczekuje się, że współpraca w tym zakresie zostanie pogłębiona i rozszerzona na inne dziedziny przyszłościowe.</p> <p>W wyborze uwzględniono wyraźne opinie Komitetu Programującego, jak również informacje zwrotne uzyskane w wyniku wstępnych konsultacji Strategii Programu. Dotyczyły one ściślejszej współpracy szkolnictwa wyższego i środowiska badawczego, kontynuacji współpracy w sektorze zdrowia, wzmocnienia współpracy w dziedzinie zrównoważonych rozwiązań w zakresie mobilności, jak również wykorzystania energii i surowców odnawialnych, pochodzących na przykład z gospodarki rolnej. Wyniki konsultacji społecznych potwierdziły zasadność wyboru tego celu szczegółowego.</p> <p>Poprzez wybór celu szczegółowego 1.1, Program przyjmuje rekomendacje Komisji Europejskiej dla polsko-niemieckiego pogranicza, która zaleca bardziej intensywną współpracę w zakresie praktycznych innowacji oraz tworzenie większych sieci w dziedzinach gospodarki i innowacji.</p> <p>Uzasadnienie wybranej formy wsparcia: zob. rozdział 2.1.1.5</p>
--	---

1.3.2 Cel Polityki 2, Cel szczegółowy 2.4 - Priorytet 2

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Cel Polityki 2: Bardziej przyjazna dla środowiska i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa
Wybrany cel szczegółowy	Cel szczegółowy 2.4: Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego
Priorytet	Priorytet 2: Wspólne przewyżanie skutków zmian klimatu i ochrona przyrody
Uzasadnienie wyboru	<p>Analiza społeczno-gospodarcza pokazuje, że obszar objęty Programem znajduje się pod silnym wpływem zmian klimatycznych. Stwierdzenia te odnoszą się zwłaszcza do wzrostu poziomu morza, nasilania się ekstremalnych zjawisk pogodowych i zwiększonego ryzyka suszy. Negatywnego wpływu spodziewać się można przede wszystkim w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, rolnictwa i leśnictwa, zachowania różnorodności biologicznej i zarządzania zasobami naturalnymi w obszarze przygranicznym. Przeciwdziałanie niepożądanym zmianom klimatycznym wymaga ściślejszej współpracy w zakresie zapobiegania klęskom żywiołowym, zarządzania zasobami, ochrony przyrody i środowiska na podstawie transgranicznych analiz i koncepcji dotyczących skutków zmian klimatycznych.</p> <p>Poprzez wybór celu szczegółowego 2.4 Program ma na celu wzmocnienie kooperacji w zakresie pokonywania wyzwań związanych ze zmianami klimatycznymi oraz optymalnego wykorzystania dostępnych zasobów, niezależnie od kwestii granic państwowych.</p>

	<p>Zarówno Komitet Programujący oraz uczestnicy wstępnych konsultacji Strategii Programu przypisują zgodnieniu zmiany klimatu kluczowe znaczenie. Wyniki konsultacji społecznych potwierdziły zasadność wyboru tego celu szczegółowego.</p> <p>Dzięki wyborowi odpowiednich celów szczegółowych Program uwzględnia zalecenia Komisji Europejskiej dla polsko-niemieckiego pogranicza dotyczące ściślejszej współpracy w zakresie adaptacji do zmian klimatu i zapobiegania zagrożeniom, a także ochrony przeciwpowodziowej i zwalczania pożarów lasów.</p> <p>Uzasadnienie wybranej formy wsparcia: zob. rozdział 2.2.1.5</p>
--	---

1.3.3 Cel Polityki 2, Cel szczegółowy 2.7 - Priorytet 2

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Cel Polityki 2: Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i odporna Europa
Wybrany cel szczegółowy	Cel szczegółowy 2.7: Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia
Priorytet	Priorytet 2: Wspólne przewyższanie skutków zmian klimatu i ochrona przyrody
Uzasadnienie wyboru	Obszar objęty Programem charakteryzuje się wyjątkowo wysoką jakością środowiska naturalnego. Krajobrazy naturalne o znaczeniu krajowym i międzynarodowym znajdują się przede wszystkim na obszarach wzdłuż granicy polsko-niemieckiej. Ze względu na zmiany klimatu, rozwój osadnictwa w aglomeracjach miejskich, bardziej intensywne użytkowanie terenów rolniczych oraz rosnące natężenie transportu samochodowego podlegają one

	<p>coraz silniejszej presji ze strony różnych konkurujących ze sobą form użytkowania.</p> <p>Wybór celu szczegółowego 2.7 ma przyczynić się do zachowania na obszarze objętym Programem unikalnej bioróżnorodności. Celem jest utrwalenie sukcesów we współpracy transgranicznej w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu oraz wykorzystanie ich do dalszego wzmocnienia wspólnych działań na rzecz ochrony dziedzictwa przyrodniczego.</p> <p>Wybór celu szczegółowego 2.7 uwzględnia dużą wagę, jaką Komitet Programujący przywiązuje do tego obszaru działania, jak również bardzo wyraźnie sformułowaną w ramach konsultacji wstępnych potrzebę działania w zakresie tej tematyki ze strony podmiotów na obszarze objętym Programem. Wyniki konsultacji społecznych potwierdziły zasadność wyboru tego celu szczegółowego.</p> <p>Wraz z wyborem celu szczegółowego 2.7 Program uwzględnia również zalecenia Komisji Europejskiej dla polsko-niemieckiego pogranicza, aby zintensyfikować wymianę informacji na temat różnorodności biologicznej i rozszerzyć współpracę pomiędzy dużymi obszarami chronionymi w celu ochrony zagrożonych gatunków i siedlisk.</p> <p>Uzasadnienie wybranej formy wsparcia: zob. rozdział 2.2.2.5</p>
--	---

1.3.4 Cel polityki 4, Cel szczegółowy 4.2 – Priorytet 3

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Cel polityki 4: Europa o silniejszym wymiarze społecznym sprzyjająca włączeniu społecznemu
Wybrany cel szczegółowy	Cel szczegółowy 4.2: Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online
Priorytet	Priorytet 3: Umożliwienie lepszego uczestnictwa w transgranicznym życiu codziennym poprzez język, kulturę i turystykę
Uzasadnienie wyboru	<p>Bariera kulturowa i językowa jest nadal jedną z największych przeszkód w integracji transgranicznej na obszarze objętym Programem. Utrudnia to wzajemne zrozumienie się mieszkańców obszaru wsparcia w życiu codziennym, w czasie wolnym i w pracy. Równocześnie wzrasta zapotrzebowanie biznesu i administracji na dwujęzycznych pracowników.</p> <p>Ze względu na kluczowe znaczenie zrozumienia językowego i kulturowego dla wspólnego rozwoju regionu przygranicznego Program ma na celu wspieranie nauki języka sąsiada, kształcenia ustawicznego i nabywania kompetencji międzykulturowych od okresu przedszkolnego do dorosłości. Należy również wspierać uznawanie kompetencji oraz zdobywanie dodatkowych kwalifikacji, na które istnieje zapotrzebowanie na transgranicznym rynku pracy. W tym celu należy również rozbudować oferty wspólnych, dwujęzycznych programów edukacji i studiów na obszarze objętym Programem.</p>

	<p>Język sąsiada i kompetencje interkulturowe zostały zidentyfikowane zarówno przez członków Komitetu Programującego, jak i uczestników wstępnych konsultacji projektu Strategii Programu, jako kluczowe wyzwania dla dalszej integracji na obszarze objętym Programem. Wyniki konsultacji społecznych potwierdziły zasadność wyboru tego celu szczegółowego.</p> <p>Poprzez wybór celu szczegółowego 4.2 istniejąca współpraca w dziedzinie edukacji i kultury zostanie wzmocniona, natomiast projekty wdrażane w niniejszym celu szczegółowym przyczynią się do rozpowszechnienia nauki języka sąsiada.</p> <p>Ponadto wybór celu szczegółowego 4.2 uwzględnia zalecenia Komisji Europejskiej dla polsko-niemieckiego pogranicza dotyczące wspierania lokalnych i regionalnych działań na rzecz nauki języka sąsiada oraz współpracy między placówkami oświatowymi.</p> <p>Uzasadnienie wybranej formy wsparcia: zob. rozdział 2.3.1.5</p>
--	--

1.3.5 Cel polityki 4, Cel szczegółowy 4.6 - Priorytet 3

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Cel polityki 4: Europa o silniejszym wymiarze społecznym sprzyjająca włączeniu społecznemu
Wybrany cel szczegółowy	Cel szczegółowy 4.6: Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych
Priorytet	Priorytet 3: Umożliwienie lepszego uczestnictwa w transgranicznym życiu codziennym poprzez język, kulturę i turystykę
Uzasadnienie wyboru	<p>Analiza społeczno-gospodarcza potwierdza, że obszar objęty Programem dysponuje bogatym dziedzictwem przyrodniczym i kulturowym oraz charakteryzuje się wysoką atrakcyjnością turystyczną. Kultura i turystyka są istotnym czynnikiem integracji mieszkańców. Tworzą one również znaczące możliwości zatrudnienia w gospodarce regionalnej. Obszar objęty Programem posiada optymalne warunki dla dalszego zrównoważonego rozwoju turystyki i kultury. W tym kontekście należy podkreślić dobrze rozwiniętą sieć szlaków turystycznych, wysokiej jakości ofertę kulturalną w wielu miejscach oraz bliskość centralnych obszarów komercyjnych, takich jak Szczecin czy Berlin.</p> <p>Współpraca transgraniczna w dziedzinie kultury i turystyki daje możliwość opracowania nowych innowacyjnych ofert oraz dotarcia do nowych grup docelowych z kraju sąsiada. Wsparcie lokalnych instytucji i usługodawców zwiększa udział miejscowej ludności w życiu społecznym i gospodarczym. Współpraca transgraniczna w zakresie zachowania wspólnego dziedzictwa kulturowego i wzmacniania wspólnej oferty kulturalnej jest ważnym instrumentem budowania wzajemnego zrozumienia i zaufania wśród mieszkańców obszaru objętego Programem.</p>

	<p>Z uwagi na negatywne skutki pandemii COVID-19, wspieranie turystyki i kultury jest postrzegane, jako szczególny priorytet tematyczny w Programie.</p> <p>Wybór celu szczegółowego 4.6 wynika z oceny jego dużego znaczenia dla obszaru objętego Programem dokonanej przez Komitet Programujący. Uwzględnienie tego celu szczegółowego odpowiada również zaleceniom Komisji Europejskiej dla polsko-niemieckiego pogranicza, która przypisuje turystyce i kulturze duży potencjał w ramach współpracy transgranicznej i rekomenduje rozwój innowacyjnych koncepcji kulturalnych i turystycznych, ofert i działań. Wyniki konsultacji społecznych potwierdziły zasadność wyboru tego celu szczegółowego.</p> <p>Uzasadnienie wybranej formy wsparcia: zob. rozdział 2.3.2.5</p>
--	--

1.3.6 Cel specyficzny Interreg 1, Cel szczegółowy Interreg 6.1 - Priorytet 4

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Cel specyficzny Interreg 1: Lepsze zarządzanie współpracą
Wybrany cel szczegółowy	Cel szczegółowy Interreg 6.1: Zwiększanie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych, w szczególności tych, którym powierzono zarządzanie konkretnym terytorium, i zainteresowanych stron
Priorytet	Priorytet 4: Wzmocnienie zaufania, wspólne kształtowanie rozwoju transgranicznego
Uzasadnienie wyboru	Z analizy SWOT jednoznacznie wynika, że na obszarze objętym Programem zachodzą istotne zmiany zarówno demograficzne, strukturalne w przemyśle jak i klimatyczne. Równocześnie nasila się wzrost powiązań transgranicznych. Ważnym aspektem jest

skuteczna koordynacja procesów rozwojowych w szczególności w zakresie mobilności, rynku pracy oraz planowania i rozwoju przestrzennego. Ponadto coraz większego znaczenia nabiera uwzględnianie interesów obywateli i przedsiębiorców z kraju sąsiedniego w decyzjach politycznych i administracyjnych.

Wymaga to wiarygodnych danych i analiz, które odzwierciedlają ogólne informacje o rozwoju całego regionu, a także skutecznego przekazywania tych informacji decydentom, obywatelom i przedsiębiorstwom.

Pandemia COVID 19 pokazała, jak ważny jest stały dostęp do aktualnych i zgodnych ze stanem faktycznym informacji. Umożliwia to lepszą ocenę konsekwencji decyzji politycznych w całym regionie przygranicznym oraz lepsze uwzględnianie potrzeb obywateli i podmiotów gospodarczych w procesach decyzyjnych i ustawodawczych.

Program stawia sobie za cel wzmocnienie zdolności samorządów terytorialnych i wszystkich zainteresowanych podmiotów. Transgraniczny potencjał rozwojowy powinien zostać wykorzystany przez obywateli i podmioty gospodarcze w celu poprawy integracji oraz stwarzania impulsów rozwojowych.

Poprzez wybór celu szczegółowego 6.1 Program odzwierciedla opinię Komitetu Programującego. Oczekuje się, że pogłębienie współpracy między instytucjami niemieckimi i polskimi będzie miało duże znaczenie dla rozwoju obszaru objętego Programem. Ponadto nowych impulsów można spodziewać się ze strony Regionu Metropolitalnego Szczecina. Wyniki konsultacji społecznych potwierdziły zasadność wyboru tego celu szczegółowego.

	<p>Wybór celu szczegółowego Interreg 6.1 uwzględnia zalecenia Komisji Europejskiej dla polsko-niemieckiego pogranicza, odnoszące się do potrzeby identyfikacji kluczowych przeszkód i potencjałów rozwojowych oraz inicjacji kontaktów między odpowiednimi decydentami. Celem jest zmniejszenie istniejących przeszkód oraz lepsze wykorzystanie potencjału rozwoju transgranicznego.</p> <p>Uzasadnienie wybranej formy wsparcia: zob. rozdział 2.4.1.5</p>
--	--

1.3.7 Cel specyficzny Interreg 1, Cel szczegółowy Interreg 6.3 - Priorytet 4

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Cel specyficzny Interreg 1: Lepsze zarządzanie współpracą
Wybrany cel szczegółowy	Cel szczegółowy Interreg 6.3: Budowanie wzajemnego zaufania, w szczególności poprzez wspieranie działań ułatwiających kontakty międzyludzkie
Priorytet	Priorytet 4: Wzmocnienie zaufania, wspólne kształtowanie rozwoju transgranicznego

<p>Uzasadnienie wyboru</p>	<p>Pomimo wieloletniej współpracy, możliwości lepszego poznania sąsiada i budowy większego zaufania, zwłaszcza na płaszczyźnie społeczeństwa obywatelskiego, pozostają częściowo niewykorzystane.</p> <p>Zarówno opinia Komitetu Programującego, jak i informacje zwrotne uzyskane w ramach konsultacji wstępnych projektu Strategii Programowej potwierdzają, że budowanie zaufania odgrywa kluczową rolę we współpracy transgranicznej. Dlatego działania dofinansowywane w ramach Programu mają również w tym aktualnym okresie wsparcia ułatwiać aktywne spotkania wszelkiego rodzaju i na wszystkich szczeblach oraz wspierać transgraniczne zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego. W ramach projektów spotkań nabycie umiejętności językowych i wiedzy na temat specyfiki społeczno-kulturowej sąsiedniego kraju może również przyczynić się do dalszego rozwoju komunikacji transgranicznej.</p> <p>Wyniki konsultacji społecznych potwierdziły zasadność wyboru tego celu szczegółowego.</p> <p>Wybór celu szczegółowego 6.3 odpowiada również zaleceniom Komisji Europejskiej dla obszaru wsparcia, aby wspierać mniejsze projekty o małej skali oraz projekty spotkaniowe ze znacznym wkładem do rozwoju spójności społecznej i obywatelskiej.</p> <p>Uzasadnienie wybranej formy wsparcia: zob. rozdział 2.4.2.5</p>
-----------------------------------	--

2 Priorytety

2.1 Określenie priorytetu (podać dla każdego priorytetu)

Priorytet 1: Aktywizacja transgranicznych potencjałów innowacyjności

2.1.1 Cel szczegółowy (podać dla każdego wybranego celu szczegółowego)

Cel szczegółowy 1.1: Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii

2.1.1.1 Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

W ramach wybranego celu szczegółowego 1.1 Program wnosi istotny wkład do „rozwijania i wzmacniania zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywania zaawansowanych technologii.” **Celem** działań będzie bardziej efektywne wykorzystanie istniejących regionalnych zasobów badawczych w ramach współpracy transgranicznej oraz lepsze zagospodarowanie potencjałów inwestycyjnych. Wspierane będą następujące rodzaje **działań transgranicznych**:

1. działań, które wspierają tworzenie sieci podmiotów działających w dziedzinie innowacji i lepszą transgraniczną percepcję krajobrazu innowacji,
2. działań, które koncentrują się na opracowywaniu i wdrażaniu innowacyjnych, transgranicznych rozwiązań.

Poprzez dofinansowanie działań wspierających **tworzenie sieci podmiotów innowacyjnych i lepszą transgraniczną percepcję krajobrazu innowacji**, Program ma na celu przyczynienie się do wykorzystania i wzmocnienia potencjału innowacyjnego obszaru objętego Programem poprzez współpracę transgraniczną. Dofinansowanie mają otrzymać między innymi transgraniczne projekty, które

- prowadzą do transgranicznego usieciowienia klastrów i sieci branżowych,

- pozwalają na analizę istniejącego potencjału współpracy oraz na opracowywanie i wdrażanie wspólnych strategii,
- wspierają transgraniczny transfer wiedzy i technologii,
- wspierają transgraniczne ekosystemy innowacji, jak na przykład inicjatywy start-up lub sieci współpracy podmiotów podejmujących działalność gospodarczą,
- wzmacniają współpracę transgraniczną w zakresie badań i rozwoju ukierunkowanych na praktyczne zastosowania, na przykład na rzecz poprawy dostępności do programów wsparcia bądź transgranicznego wykorzystania infrastruktury badawczej,
- wspólnie wprowadzają na rynek rozwiązania wynikające z transgranicznych potencjałów innowacyjności.

Pondato Program wspiera ***przygotowanie i wdrażanie innowacyjnych rozwiązań dla specyficznych wyzwań transgranicznych oraz kwestii przyszłościowych.***

Odpowiednio do mocnych stron obszaru wsparcia i potrzeb podjęcia konkretnych działań dofinansowane mają być w szczególności innowacyjne projekty wdrażane w przyszłościowych dziedzinach, takich jak ochrona zdrowia, ochrona środowiska i zasobów naturalnych, gospodarka w obiegu zamkniętym, energie odnawialne i efektywność energetyczna, jak również przyjazna dla środowiska i neutralna dla klimatu mobilność transgraniczna.

Wspierane mają być głównie transgraniczne projekty, które

- odnoszą się do priorytetów strategii innowacyjności,
- mają charakter innowacyjny,
- wnoszą znaczący wkład w rozwój przedsiębiorstw na obszarze programowania,
- łączą partnerów reprezentujących administrację, naukę i gospodarkę - zgodnie z modelem „potrójnej helisy”.

Działania inwestycyjne w ramach celu szczegółowego 1.1 mogą być wspierane ***w szczególności w kontekście rozwoju i wdrażania innowacyjnych rozwiązań.***

Jednym z przykładów jest zakup niezbędnego sprzętu i wyposażenia.

Wskaźnikami dla **oczekiwanego produktu projektów** są:

- liczba współpracujących organizacji transgranicznych oraz liczba transgranicznych sieci innowacyjnych, jako miernik tworzenia sieci podmiotów innowacyjnych,
- liczba wspólnie opracowanych rozwiązań jako miernik wzmocnienia innowacyjnych rozwiązań.

W **wyniku realizacji projektów** powinny powstać trwałe partnerstwa transgraniczne, które wzmocnią siłę innowacyjną obszaru objętego Programem. Ponadto można założyć, że znaczna część wspólnie wypracowanych rozwiązań zostanie wdrożona w praktyce przez partnerów projektu lub dalsze podmioty trzecie w ramach ich własnych działań.

Skuteczność działań projektowych mierzy się za pomocą następujących wskaźników rezultatu:

- liczba organizacji współpracujących ponad granicami po zakończeniu projektu,
- liczba rozwiązań przyjętych lub opracowanych przez organizacje.

Działania prowadzone w ramach celu szczegółowego 1.1 przyczyniają się do realizacji sformułowanego w **Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego** celu „Wzmocnienie konkurencyjności regionu Morza Bałtyckiego” poprzez wspieranie współpracy transgranicznej pomiędzy przedsiębiorstwami i podmiotami działającymi na rzecz innowacji. Rozwiązania opracowane w regionie Morza Bałtyckiego mogą być wykorzystane i dalej rozwijane przez podmioty z obszaru objętego Programem.

Działania wspierane z Programu są uważane za zgodne z zasadą "unikania znaczących negatywnych skutków" (**zasada DNSH**) określonej w art. 9 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2021/1060. Ze względu na ich charakter nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko (zob. rozdział 1.2.7).

2.1.1.2 Wskaźniki

Tabela 2 Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	1.1	87	Organizacje współpracujące ponad granicami	Liczba partnerów projektu i partnerów stowarzyszonych	0	30
1	1.1	90	Projekty na rzecz transgranicznych sieci innowacyjnych	Liczba transgranicznych sieci innowacyjnych	0	3
1	1.1	116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczba wspólnie opracowanych, transgranicznych rozwiązań	0	15

Tabela 3 Wskaźniki rezultatu

Pri or yt et	Cel szcze gółow y	Nr iden tyfik acyj ny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wart ość baz owa	Rok refere ncyjn y	Cel końco wy (2029)	Źródł o danyc h	Uw agi
1	1.1	84	Organizacje współpracujące ponad granicami po zakończeniu projektu	Liczba partnerów projektu i partnerów stowarzyszonych współpracujących ponad granicami po zakończeniu projektu	0	2021	15	Syste m monito ringu	
1	1.1	104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na szerszą skalę przez organizacje	Liczba przyjętych transgranicznych rozwiązań	0	2021	8	Syste m monito ringu	

2.1.1.3 Główne grupy docelowe

Najważniejszymi grupami docelowymi są:

- małe i średnie przedsiębiorstwa, które poprzez współpracę wzmacniają swój potencjał innowacyjny,
- placówki badawcze, które mogą poszerzać swoje specjalistyczne doświadczenie poprzez transfer wiedzy i technologii oraz optymalizować swój potencjał poprzez współpracę,
- administracja i inne organy publiczne, które mogą stosować zoptymalizowane rozwiązania transgraniczne,
- mieszkańcy obszaru programowania, którzy pośrednio i bezpośrednio odnoszą korzyści ze wspólnie opracowanych innowacyjnych rozwiązań.

2.1.1.4 Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Nie dotyczy

2.1.1.5 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Program wspiera projekty o charakterze transgranicznym, dzięki którym przykładowo tworzone są międzynarodowe sieci współpracy, realizowane działania w zakresie ochrony środowiska, tworzone niskoprogowe oferty edukacyjne lub rozbudowywana jest infrastruktura publiczna. Inwestycje w rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne lub kapitał obrotowy, dla których dostępne są alternatywne źródła finansowania, nie są co do zasady wspierane.

Wsparcie projektów ze środków Programu polega na dofinansowaniu częściowym wydatków kwalifikowalnych. Z przeprowadzonych dotychczas ewaluacji oraz informacji pozyskanych w toku konsultacji z potencjalnymi wnioskodawcami wynika, że w przypadku projektów Interreg nie ma potrzeby udzielania finansowania w formie zwrotnej lub gwarancji. Niemniej jednak dla niektórych wnioskodawców

pozyskanie niezbędnych środków własnych stanowi znaczący próg realizacji projektów.

2.1.1.6 Indykatorywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
1	EFRR	1.1	010 Działania badawcze i innowacyjne w MŚP, w tym tworzenie sieci kontaktów	2 000 032,90
1	EFRR	1.1	012 Działania badawcze i innowacyjne w publicznych organizacjach badawczych, instytucjach szkolnictwa wyższego i ośrodkach kompetencji, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	4 000 065,80
1	EFRR	1.1	023 Rozwój umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej, przedsiębiorczości i zdolności przedsiębiorstw dostosowania się do zmian	3 000 049,35
1	EFRR	1.1	026 Wsparcie dla klastrów innowacyjnych, w tym między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i organami publicznymi oraz sieciami biznesowymi, z korzyścią głównie dla MŚP	2 000 032,90

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
1	EFRR	1.1	028 Transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i sektorem szkolnictwa wyższego	3 000 049,35
1	EFRR	1.1	029 Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i uczelniami wyższymi, koncentrujące się na gospodarce niskoemisyjnej, odporności i przystosowaniu się do zmian klimatu	3 000 049,35
1	EFRR	1.1	030 Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami koncentrujące się na gospodarce o obiegu zamkniętym	3 000 049,35

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
1	EFRR	1.1	01 Dotacja	20 000 329,00

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
1	EFRR	1.1	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	20 000 329,00

2.2 Określenie priorytetu (podać dla każdego priorytetu)

Priorytet 2: Wspólne przewyższanie skutków zmian klimatu i ochrona przyrody

2.2.1 Cel szczegółowy (podać dla każdego wybranego celu szczegółowego)

Cel szczegółowy 2.4 „Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego “

2.2.1.1 Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Program, poprzez wybór celu szczegółowego 2.4 wnosi wkład do procesu adaptacji do zmian klimatycznych. Podstawowym **celem** w tym zakresie jest przede wszystkim przeciwdziałanie negatywnym konsekwencjom wynikającym z podnoszenia się poziomu morza oraz występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych na obszarze wsparcia. Program wspiera wykorzystanie i wymianę dostępnej wiedzy i doświadczeń oraz współpracę w zakresie zapobiegania i obrony przed zagrożeniami naturalnymi. Ponadto dofinansowanie z Programu otrzymają projekty dedykowane zrównoważonemu wykorzystaniu wspólnych zasobów naturalnych.

W ramach celu szczegółowego 2.4 wspierane będą następujące rodzaje **działań transgranicznych**:

1. budowa transgranicznej sieci współpracy i transgraniczny transfer wiedzy instytucji i organizacji z obszaru nauki, gospodarki, administracji i społeczeństwa obywatelskiego, które są odpowiedzialne za opracowanie i wdrażanie działań adaptacyjnych do zmian klimatu, lub których te zmiany dotyczą,
2. rozwój i wdrażanie transgranicznych strategii, koncepcji i planów działania na rzecz adaptacji do zmian klimatu,
3. opracowywanie, testowanie i wdrażanie wspólnych rozwiązań dostosowawczych do zmiany klimatu, w tym rozwiązań opartych na ekosystemach oraz działań prewencyjnych,
4. wzmocnienie gotowości operacyjnej służb ochrony ludności w celu lepszego radzenia sobie ze skutkami zmian klimatycznych, w tym przygotowanie właściwych jednostek administracji i służb ratowniczych do operacji transgranicznych poprzez wspólne szkolenia i ćwiczenia,
5. podnoszenie świadomości mieszkańców, przedsiębiorstw i administracji.

Wspieranie projektów dedykowanych **tworzeniu sieci i transferu** wiedzy ma na celu inicjację współpracy między podmiotami, które na obszarze objętym Programem są tematycznie zaangażowane w zagadnienia związane ze zmianami klimatycznymi. Obustronna znajomość podmiotów z kraju sąsiada i wiedza o ich strukturach i obszarach aktywności jest podstawowym warunkiem do wdrażania dalszych działań.

Opracowanie i wdrażanie transgranicznych strategii, koncepcji i planów działania w zakresie adaptacji do zmian klimatu powinno służyć wspólnemu zrozumieniu i gromadzeniu specjalistycznej wiedzy na temat możliwych konsekwencji i transgranicznego oddziaływania zmian klimatycznych. Umożliwi to odpowiedzialnym podmiotom wybór i koordynację odpowiednich działań zapobiegawczych. Dofinansowywane w tym zakresie transgraniczne działania projektowe mogą przykładowo obejmować:

- analizy zmian klimatycznych i ich skutków oraz ochrony klimatu,
- badania skuteczności działań adaptacji do zmian klimatycznych,

- opracowanie wspólnych strategii i oraz wynikających z nich koncepcji i planów działania,
- zastosowanie rozwiązań w oparciu o podejście ekosystemowe, jak np. renaturyzacja terenów podmokłych i torfowisk,
- działania zapobiegające katastrofom,
- alternatywne działania prewencyjne mające na celu dostosowanie do zmian klimatu, w tym ich opracowanie, testowanie i wdrażanie,
- dostosowanie zarządzania zasobami naturalnymi do zmian klimatycznych, jak np. w gospodarce wodnej, leśnej lub rolnictwie.

Celem wsparcia projektów w zakresie **transgranicznej ochrony** przed skutkami klęsk żywiołowych jest wzmocnienie gotowości operacyjnej służb ochrony ludności oraz odpowiednich jednostek administracyjnych w kontekście transgranicznym. Dotyczy to wspierania opracowywania wspólnych planów działania oraz towarzyszącą im realizację wspólnych szkoleń i ćwiczeń.

W ramach Programu wsparcie otrzymają ponadto projekty mające na celu podnoszenie **transgranicznej świadomości wobec zmian klimatycznych i ich skutków wśród ludności, przedsiębiorstw i administracji**. Poprzez wspólne oferty edukacyjne dotyczące zrównoważonego rozwoju zamierza się podnieść stan wiedzy i powszechnej świadomości na temat zmian klimatycznych. W szczególności dotyczy to różnych wzorców zachowań, transgranicznego korzystania z istniejących, wyspecjalizowanych ofert edukacyjnych i informacyjnych, jak również transgranicznej wymiany między instytucjami edukacyjnymi.

Działania inwestycyjne w zakresie celu szczegółowego 2.4 będą wspierane w szczególności w **odniesieniu do opracowywania, testowania i wdrażania rozwiązań dedykowanych dostosowaniu do zmian klimatu**, jak na przykład:

- zakup sprzętu w celu poprawy transgranicznej dyspozycyjności operacyjnej służb ochrony ludności,
- inwestycje związane z rewitalizacją torfowisk lub terenów podmokłych,
- inwestycyjne w zakresie alternatywnych metod zwiększenia absorpcji CO₂ w naturalnych pochłaniaczach dwutlenku węgla.

Wskaźnikami dla **oczekiwanego produktu projektów** są:

- liczba współpracujących organizacji jako miara powiększonej sieci współpracy,
- liczba wspólnie opracowanych strategii i planów działań jako miernik porozumienia transgranicznego dotyczącego ochrony przed skutkami klęsk żywiołowych,
- liczba wspólnie opracowanych transgranicznych rozwiązań,
- liczba uczestników we wspólnych transgranicznych działaniach jako miara wzmocnienia transgranicznej dyspozycyjności operacyjnej służb ochrony ludności.

W **wyniku realizacji projektów** oczekuje się, że organizacje podejmą stałą współpracę, a wspólnie wypracowane rozwiązania zostaną przez nie wykorzystane lub będą dalej rozwijane. Zakłada się ponadto, że wspólnie wypracowane oferty edukacyjne na rzecz zrównoważonego rozwoju będą wykorzystywane również po zakończeniu projektu.

Skuteczność działań projektowych mierzy się za pomocą następujących wskaźników rezultatu:

- liczba organizacji współpracujących ponad granicami po zakończeniu projektu,
- liczba wspólnych strategii i planów działania podejmowanych przez organizacje jako miernik kontynuacji i instytucjonalizacji współpracy,
- liczba uczestników we wspólnych działaniach transgranicznych współpracujących ponad granicami po zakończeniu projektu,
- liczba przyjętych, transgranicznych rozwiązań.

Projekty w ramach celu szczegółowego 2.4 wnoszą wkład do realizacji celu **Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego** "Dostosowanie do zmian klimatycznych, zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem". Doświadczenia zdobyte podczas współpracy w ramach projektów będą również cenne dla innych regionów Morza Bałtyckiego. Jednocześnie rozwiązania opracowane w Regionie Morza Bałtyckiego mogą być zaadaptowane na obszarze objętym Programem.

Działania wspierane z Programu są uważane za zgodne z zasadą "unikania znaczących negatywnych skutków" (**zasada DNSH**) określonej w art. 9 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2021/1060. Ze względu na ich charakter nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko (zob. rozdział 1.2.7).

2.2.1.2 Wskaźniki

Tabela 2 Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	2.4	81	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych	Liczba uczestników we wspólnych działaniach transgranicznych	0	1 800
2	2.4	87	Organizacje współpracujące ponad granicami	Liczba partnerów projektu i partnerów stowarzyszonych	0	20
2	2.4	83	Wspólnie opracowane strategie i plany działania	Liczba wspólnie opracowanych strategii i planów działania	0	5
2	2.4	116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczba wspólnie opracowanych rozwiązań transgranicznych	0	10

Tabela 3 Wskaźniki rezultatu

Pri or yt et	Cel szcze gółow y	Nr iden tyfik acyj ny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wart ość baz owa	Rok refere ncyjn y	Cel końco wy (2029)	Źródł o danyc h	Uw agi
2	2.4	79	Wspólne strategie i plany działania wdrożone przez organizacje	Liczba strategii i planów działania wdrożonych przez organizacje	0	2021	3	Syste m monito ringu	
2	2.4	84	Organizacje współpracujące ponad granicami po zakończeniu projektu	Liczba partnerów projektu i partnerów stowarzyszonych współpracujących ponad granicami po zakończeniu projektu	0	2021	10	Syste m monito ringu	

Pri or yt et	Cel szcze gółow y	Nr iden tyfik acyj ny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wart ość baz owa	Rok refere ncyjn y	Cel końco wy (2029)	Źródł o danyc h	Uw agi
2	2.4	85	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych po zakończeniu projektu	Liczba uczestników we wspólnych działaniach transgranicznych współpracujących ponad granicami po zakończeniu projektu	0	2021	450	Syste m monito ringu	
2	2.4	104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na szerszą skalę przez organizacje	Liczba transgranicznych rozwiązań przyjętych	0	2021	8	Syste m monito ringu	

2.2.1.3 Główne grupy docelowe

Najważniejszymi grupami docelowymi są:

- mieszkańcy i przedsiębiorstwa z obszaru programowania, odnoszący korzyści z poprawy działań na rzecz dostosowania się do przemian klimatycznych i bardziej efektywnej ochrony przed klęskami żywiołowymi.

2.2.1.4 Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Nie dotyczy.

2.2.1.5 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Program wspiera projekty o charakterze transgranicznym, dzięki którym przykładowo tworzone są międzynarodowe sieci współpracy, realizowane działania w zakresie ochrony środowiska, tworzone niskoprogowe oferty edukacyjne lub rozbudowywana jest infrastruktura publiczna. Inwestycje w rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne lub kapitał obrotowy, dla których dostępne są alternatywne źródła finansowania, nie są co do zasady wspierane.

Wsparcie projektów ze środków Programu polega na dofinansowaniu częściowym wydatków kwalifikowalnych. Z przeprowadzonych dotychczas ewaluacji oraz informacji pozyskanych w toku konsultacji z potencjalnymi wnioskodawcami wynika, że w przypadku projektów Interreg nie ma potrzeby udzielania finansowania w formie zwrotnej lub gwarancji. Niemniej jednak dla niektórych wnioskodawców pozyskanie niezbędnych środków własnych stanowi znaczący próg realizacji projektów.

2.2.1.6 Indykatory podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
2	EFRR	2.4	046 Wsparcie dla podmiotów, które świadczą usługi wspierające gospodarkę niskoemisyjną i odporność na zmiany klimatu, w tym działania w zakresie zwiększania świadomości	2 270 383,20
2	EFRR	2.4	058 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: powodzie i osunięcia ziemi (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	3 783 972,00
2	EFRR	2.4	059 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: pożary (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	3 783 972,00

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
2	EFRR	2.4	060 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: inne ryzyka, np. burze i susze (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	3 783 972,00
2	EFRR	2.4	064 Gospodarka wodna i ochrona zasobów wodnych (w tym gospodarowanie wodami w dorzeczu, konkretne działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu, ponowne użycie, ograniczanie wycieków)	1 513 588,80

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
2	EFRR	2.4	01 Dotacja	15 135 888,00

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
2	EFRR	2.4	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	15 135 888,00

2.2.2 Cel szczegółowy (podać dla każdego wybranego celu szczegółowego)

Cel szczegółowy 2.7 „Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia “

2.2.2.1 Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Poprzez uwzględnienie celu szczegółowego 2.7 Program wnosi wkład do zachowania różnorodności biologicznej oraz poprawy stanu środowiska naturalnego na polsko-niemieckim pograniczu. **Celem** działań jest zachowanie wysokiej jakości przyrodniczej obszaru objętego Programem, której zagrażają w coraz wyższym stopniu zmiany klimatyczne i rosnąca presja w zakresie komercyjnego i gospodarczego wykorzystania gruntów.

Program przewiduje wsparcie następujących rodzajów **transgranicznych działań**:

1. wspólne opracowywanie i wdrażanie rozwiązań na rzecz zachowania różnorodności biologicznej,
2. przedsięwzięcia mające na celu podniesienie świadomości na temat zrównoważonego rozwoju i wartości różnorodności biologicznej.

Poprzez wspieranie projektów transgranicznych **mających na celu wspólny rozwój i wdrażanie rozwiązań na rzecz zachowania i wzmocnienia różnorodności biologicznej**, Program przyczynienia się do ochrony unikalnego na obszarze wsparcia bogactwa gatunkowego. Transgraniczne działania projektowe mogą przykładowo obejmować:

- wdrażanie wspólnie opracowanych rozwiązań w zakresie ochrony krajobrazu, zachowania gatunków i ochrony przyrody,
- rozwój transgranicznych struktur sieci biotopów,
- wspólne zarządzanie obszarami Natura 2000,

- przedsięwzięcia na rzecz retencji wód i zachowania składników odżywczych w środowisku przyrodniczym,
- transgraniczne identyfikowanie wydajności ekosystemów na obszarze objętym Programem, lub
- wspólne zarządzanie populacją zwierząt wolnożyjących.

Opracowywanie niezbędnych dla wdrażania wyszczególnionych działań podstawowych koncepcji może również otrzymać wsparcie z Programu. Podstawowym celem wszystkich projektów stanowi przy tym wspieranie rozwiązań, mających transgranicznie oddziaływanie, lub dla których rozwój współpracy transgranicznej oznacza wartość dodaną, na przykład poprzez transfer wiedzy specjalistycznej. Przy realizacji projektów Program opiera się również na współpracy nawiązanej w ostatnich latach.

Ponadto, projekty ***ukierunkowane na kształtowanie świadomości w odniesieniu do zrównoważonego rozwoju i wartości różnorodności biologicznej***, Program ma na celu uwrażliwienie mieszkańców, przedsiębiorców i administracji na znaczące bogactwo naturalne całego obszaru wsparcia oraz znaczenie różnorodności biologicznej. Tym samym zamierza się wzmocnić odpowiedzialne obchodzenie się i korzystanie ze środowiska naturalnego. Transgraniczne działania projektowe mogą przykładowo obejmować:

- specjalistyczną wymianę między administracjami ochrony przyrody, organizacjami i ekspertami oraz tworzenie sieci kontaktów,
- wspólne transgraniczne działania, kampanie i oferty w dziedzinie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Finansowanie ***działań inwestycyjnych*** w ramach celu szczegółowego 2.7 możliwe jest w szczególności w związku z projektami transgranicznymi dotyczącymi wspólnego ***rozwaju i wdrażania rozwiązań w zakresie ochrony i rozwoju różnorodności biologicznej***. Jako przykłady można wymienić:

- zakup niezbędnych urządzeń lub
- przeprowadzanie robót budowlanych w związku z transgranicznymi działaniami na rzecz ochrony gatunkowej, przyrody lub środowiska.

Wskaźnikami dla **oczekiwanego produktu projektów** są w niniejszym celu szczegółowym:

- liczba organizacji współpracujących ponad granicami,
- powierzchnia obszarów Natura 2000 objętych środkami ochrony i odtworzenia,
- liczba wspólnie opracowanych rozwiązań transgranicznych,
- liczba uczestników we wspólnych działaniach transgranicznych jako miernik pojawienia się ofert edukacyjnych dotyczących zrównoważonego rozwoju.

W **wyniku realizacji projektów** oczekuje się, że wypracowane rozwiązania będą wykorzystywane i dalej rozwijane przez właściwe organizacje. Ponadto trwałość współpracy transgranicznej w dziedzinie edukacji, w zakresie zrównoważonego rozwoju ma zostać utrwalona w perspektywie długoterminowej.

Skuteczność działań projektowych mierzy się za pomocą następujących wskaźników rezultatu:

- Liczba organizacji współpracujących ponad granicami po zakończeniu projektu,
- liczba uczestników we wspólnych działaniach transgranicznych po zakończeniu projektu,
- liczba przyjętych transgranicznych rozwiązań.

W ramach celu szczegółowego 2.7 Program wnosi wkład do realizacji celu "Bogata i zdrowa przyroda" zawartego w **Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego**.

W wyniku transgranicznej współpracy zostaną opracowane rozwiązania dla utrzymania wysokiej jakości środowiska naturalnego na obszarze objętym Programem. Rozwiązania te mogą znaleźć zastosowanie również w innych regionach Morza Bałtyckiego. Jednocześnie rozwiązania z regionu Morza Bałtyckiego mogą być brane pod uwagę przy realizacji projektów na obszarze objętym Programem.

Działania wspierane z Programu są uważane za zgodne z zasadą "unikania znaczących negatywnych skutków" (**zasada DNSH**) określonej w art. 9 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2021/1060. Ze względu na ich charakter nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko (zob. rozdział 1.2.7).

2.2.2.2 Wskaźniki

Tabela 2 Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel strategiczny	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	2.7	87	Organizacje współpracujące ponad granicami	Liczba partnerów projektu i partnerów stowarzyszonych	0	10
2	2.7	37	Powierzchnia obszarów Natura 2000 objętych środkami ochrony i odtworzenia	Powierzchnia w hektarach	0	40
2	2.7	81	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych	Liczba uczestników we wspólnych działaniach transgranicznych	0	3 000
2	2.7	116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczba wspólnie opracowanych rozwiązań transgranicznych	0	8

Tabela 3 Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel strategiczny	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	2.7	84	Organizacje współpracujące ponad granicami po zakończeniu projektu	Liczba partnerów projektu i partnerów stowarzyszonych współpracujących ponad granicami po zakończeniu projektu	0	2021	5	System monitoringu	
2	2.7	85	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych po zakończeniu projektu	Liczba uczestników we wspólnych działaniach transgranicznych po zakończeniu projektu	0	2021	750	System monitoringu	
2	2.7	104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na szerszą skalę przez organizacje	Liczba transgranicznych rozwiązań przyjętych	0	2021	4	System monitoringu	

2.2.2.3 Główne grupy docelowe

Najważniejszymi grupami docelowymi są:

- mieszkańcy obszaru objętego Programem, dla których jakość życia wzrasta dzięki poprawie jakości środowiska.

2.2.2.4 Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Nie dotyczy.

2.2.2.5 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Program wspiera projekty o charakterze transgranicznym, dzięki którym przykładowo tworzone są międzynarodowe sieci współpracy, realizowane działania w zakresie ochrony środowiska, tworzone niskoprogowe oferty edukacyjne lub rozbudowywana jest infrastruktura publiczna. Inwestycje w rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne lub kapitał obrotowy, dla których dostępne są alternatywne źródła finansowania, nie są co do zasady wspierane.

Wsparcie projektów ze środków Programu polega na dofinansowaniu częściowym wydatków kwalifikowalnych. Z przeprowadzonych dotychczas ewaluacji oraz informacji pozyskanych w toku konsultacji z potencjalnymi wnioskodawcami wynika, że w przypadku projektów Interreg nie ma potrzeby udzielania finansowania w formie zwrotnej lub gwarancji. Niemniej jednak dla niektórych wnioskodawców pozyskanie niezbędnych środków własnych stanowi znaczący próg realizacji projektów.

2.2.2.6 Indykatory podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
2	EFRR	2.7	046 Wsparcie dla podmiotów, które świadczą usługi wspierające gospodarkę niskoemisyjną i odporność na zmiany klimatu, w tym działania w zakresie zwiększania świadomości	2 272 944,60
2	EFRR	2.7	064 Gospodarka wodna i ochrona zasobów wodnych (w tym gospodarowanie wodami w dorzeczu, konkretne działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu, ponowne użycie, ograniczanie wycieków)	1 136 473,30
2	EFRR	2.7	078 Ochrona, regeneracja i zrównoważone wykorzystanie obszarów Natura 2000	2 841 180,75
2	EFRR	2.7	079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i niebieska infrastruktura	2 841 180,75

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
2	EFRE	2.7	080 Inne działania służące redukcji emisji gazów cieplarnianych w dziedzinie zachowania i odtwarzania obszarów naturalnych o wysokim potencjale pochłaniania i składowania dwutlenku węgla, np. poprzez ponowne nawadnianie wrzosowisk, wychwytywanie gazu składowiskowego	2 272 944,60

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
2	EFRR	2.7	01 Dotacja	11 364 724,00

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
2	EFRR	2.7	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	11 364 724,00

2.3 Określenie priorytetu (podać dla każdego priorytetu)

Priorytet 3: Umożliwienie lepszego uczestnictwa w transgranicznym życiu codziennym poprzez język, kulturę i turystykę

2.3.1 Cel szczegółowy (podać dla każdego wybranego celu szczegółowego)

Cel szczegółowy 4.2 „Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online“

2.3.1.1 Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Znajomość kraju sąsiedniego w zakresie jego języka i kultury, jak również umiejętności zawodowe, które mogą być stosowane transgranicznie, są istotnymi czynnikami sukcesu dla udanej integracji rynku pracy w regionie przygranicznym. W związku z tym Program będzie realizował ze szczególnym naciskiem cel szczegółowy 4.2. **Poprzez** wspieranie nauki języka sąsiada i kompetencji interkulturowych zamierza się ułatwić dostęp obywateli do usług w zakresie edukacji i szkoleń zawodowych Ponadto poprawie ma ulec możliwość transgranicznego uznawania kompetencji zawodowych.

Planuje się wspieranie następujących rodzajów **działań transgranicznych**:

1. nauka języka sąsiada i zdobywanie kompetencji interkulturowych, jak również innych kompetencji niezbędnych w transgranicznym życiu zawodowym , w tym działania zwiększające zainteresowanie językiem sąsiada,
2. rozwój transgranicznych cyfrowych platform nauki i edukacji.

Wspieranie **nauki języka sąsiada i kompetencji interkulturowych i zawodowych** ma na celu przede wszystkim poprawę transgranicznego udziału w różnych przejawach życia społecznego w kraju sąsiada. Transgraniczne działania projektowe mogą przykładowo obejmować:

- rozwój wspólnych, także dwujęzycznych modułów edukacyjnych w placówkach przedszkolnych, szkolnych, kształcenia zawodowego i szkolnictwie wyższym oraz uczenia się przez całe życie,
- edukację osób pracujących, np. nauka języka sąsiada lub przekazywanie wiedzy specyficznej branżowej dla danego kraju,
- zakup wyposażenia technicznego, a w szczególności komputerowego, niezbędnego do realizacji transgranicznych ofert edukacyjnych, jeżeli nie ma możliwości otrzymania na nie dofinansowania z programów krajowych,
- przedsięwzięcia zwiększające zainteresowanie językiem sąsiada, jak na przykład kampanie na rzecz nauki języków obcych.

Poprzez wspieranie **rozwoju cyfrowych platform nauki i edukacji** Program ma na celu ułatwienie warunków zdobywania kompetencji, które są ważne dla wspólnego życia na obszarze objętym Programem.

Transgraniczne działania projektowe mogą przykładowo obejmować:

- zwiększanie dostępności transgranicznej do ofert edukacyjnych,
- umożliwianie korzystania z ofert edukacyjnych na obszarze objętym Programem niezależnie od miejsca pobytu.

Wsparcie z Programu również ma na celu uzupełnienie istniejących platform cyfrowych zgodnie z konkretnymi potrzebami na obszarze objętym Programem.

Działania inwestycyjne mogą być dofinansowane w ramach celu szczegółowego 4.2 szczególnie w zakresie zakupu sprzętu i wyposażenia. Niezbędnym wymogiem jest przy tym, żeby nabyte przedmioty zapewniały transgraniczną zdolność do komunikacji cyfrowej w zakresie kształcenia i szkolenia lub były niezbędne do realizacji transgranicznych ofert edukacyjnych.

Budowa nowych obiektów edukacyjnych nie będzie wspierana ze środków Programu.

Wskaźnikami dla **oczekiwanego produktu projektów** są w niniejszym celu szczegółowym:

- liczba organizacji współpracujących ponad granicami
- liczba uczestników we wspólnych programach szkoleniowych jako miernik stopnia nabycia kompetencji międzykulturowych i kompetencji w zakresie języków sąsiada,
- liczba wspólnie opracowanych rozwiązań transgranicznych.

W **wyniku realizacji projektów** Program zakłada poprawę umiejętności interkulturowych i innych kompetencji wymaganych do prowadzenia transgranicznego życia zawodowego i prywatnego, potwierdzonego świadectwami uzyskanymi w ramach wspólnych programów szkoleniowych. Ponadto Program wspiera tworzenie trwałych cyfrowych platform uczenia się i edukacji.

Skuteczność działań projektowych mierzona jest za pomocą następujących wskaźników rezultatu:

- liczba organizacji, które współpracują ponad granicami po zakończeniu projektu,
- liczba uczestników kończących wspólne programy szkoleniowe,
- liczba transgranicznych rozwiązań.

Poprzez wspieranie działań w ramach celu szczegółowego 4.2 Program wnosi wkład w zakresie obszaru polityki "Edukacja" określonym w Planie Działań dla **Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego**. Nabywanie kompetencji językowych i interkulturowych, jak również umiejętności wymagane na transgranicznym rynku

pracy charakteryzują się pozytywnym oddziaływaniem na wielu płaszczyznach. Z jednej strony zwiększa się indywidualne możliwości rozwoju regionu. Z drugiej strony wzmacnia się konkurencyjność na obszarze objętym Programem. Ma to w konsekwencji pozytywny wpływ na cały region Morza Bałtyckiego.

Działania wspierane z Programu są uważane za zgodne z zasadą "unikania znaczących negatywnych skutków" (**zasada DNSH**) określonej w art. 9 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2021/1060. Ze względu na ich charakter nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko (zob. rozdział 1.2.7).

2.3.1.2 Wskaźniki

Tabela 2 Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
3	4.2	85	Uczestnictwo we wspólnych programach szkoleniowych	Liczba uczestników we wspólnych programach szkoleniowych	0	13 500
2	4.2	87	Organizacje współpracujące ponad granicami	Liczba partnerów projektu i partnerów stowarzyszonych	0	20
3	4.2	116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczba wspólnie opracowanych rozwiązań transgranicznych	0	5

Tabela 3 Wskaźniki rezultatu

Pri or yt et	Cel szcze gółow y	Nr iden tyfik acyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wart ość baz owa	Rok refere ncyjn y	Cel końco wy (2029)	Źródł o dany ch	Uw agi
3	4.2	81	Liczba osób kończących wspólne programy szkoleniowe	Liczba uczestników kończących wspólne programy szkoleniowe	0	2021	12 150	Syste m monit oringu	
2	4.2	84	Organizacje współpracujące ponad granicami po zakończeniu projektu	Liczba partnerów projektu i partnerów stowarzyszonych współpracujących ponad granicami po zakończeniu projektu	0	2021	10	Syste m monit oringu	
3	4.2	104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na szerszą skalę przez organizacje	Liczba trans-granicznych rozwiązań przyjętych	0	2021	3	Syste m monit oringu	

2.3.1.3 Główne grupy docelowe

Najważniejszymi grupami docelowymi są:

- dzieci objęte opieką przedszkolną, uczniowie szkół podstawowych, ogólnokształcących i zawodowych, jak również inni mieszkańcy obszaru objętego Programem, dla których transgraniczna oferta edukacyjna stwarza dodatkowe szanse rozwoju osobistego,
- kadra dydaktyczna i szkoleniowa, korzystająca z nowych materiałów dydaktycznych, platform oraz sieci, która może je bezpośrednio wykorzystywać w swojej codziennej pracy.

2.3.1.4 Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Nie dotyczy.

2.3.1.5 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Program wspiera projekty o charakterze transgranicznym, dzięki którym przykładowo tworzone są międzynarodowe sieci współpracy, realizowane działania w zakresie ochrony środowiska, tworzone niskoprogowe oferty edukacyjne lub rozbudowywana jest infrastruktura publiczna. Inwestycje w rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne lub kapitał obrotowy, dla których dostępne są alternatywne źródła finansowania, nie są co do zasady wspierane.

Wsparcie projektów ze środków Programu polega na dofinansowaniu częściowym wydatków kwalifikowalnych. Z przeprowadzonych dotychczas ewaluacji oraz informacji pozyskanych w toku konsultacji z potencjalnymi wnioskodawcami wynika, że w przypadku projektów Interreg nie ma potrzeby udzielania finansowania w formie zwrotnej lub gwarancji. Niemniej jednak dla niektórych wnioskodawców pozyskanie niezbędnych środków własnych stanowi znaczący próg realizacji projektów.

2.3.1.6 Indykatorywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
3	EFRR	4.2	145 Wspieranie rozwoju kompetencji cyfrowych	1 513 588,80
3	EFRR	4.2	146 Wspieranie na rzecz przystosowywania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	1 513 588,80
3	EFRR	4.2	148 Wspieranie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	3 027 177,60
3	EFRR	4.2	149 Wspieranie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	6 054 355,20
3	EFRR	4.2	150 Wspieranie na rzecz szkolnictwa wyższego (z wyłączeniem infrastruktury)	1 513 588,80
3	EFRR	4.2	151 Wspieranie na rzecz kształcenia dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	1 513 588,80

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
3	EFRR	4.2	01 Dotacja	15 135 888,00

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
3	EFRR	4.2	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	15 135 888,00

2.3.2 Cel szczegółowy (podać dla każdego wybranego celu szczegółowego)

Cel szczegółowy 4.6 „Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych”

2.3.2.1 Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Celem tego priorytetu jest wzmocnienie zarówno rozwoju gospodarczego jak i udziału społecznego i innowacji na obszarze wsparcia. Zamierzenia te mają zostać osiągnięte poprzez lepsze powiązanie i rozwijanie kulturalnej i turystycznej oferty oraz ułatwienie transgranicznego dostępu do niej dla mieszkańców i odwiedzających obszar objęty Programem. Zadaniem Programu w ramach niniejszego celu jest również zintensyfikowanie współpracy w zakresie sztuki i kultury oraz wzmocnienie świadomości odnośnie wspólnej kultury i historii.

Planuje się wspieranie następujących rodzajów **działań transgranicznych**:

1. rozwój i marketing transgranicznych ofert i produktów zrównoważonej turystyki, w tym organizacja i realizacja transgranicznych, publicznych wydarzeń mających na celu całościową promocję transgranicznych ofert turystycznych i kulturalnych,
2. inwestycje w transgraniczne połączenie infrastruktury tras turystycznych, w szczególności turystyki rowerowej i wodnej
3. inwestycje w zachowanie wspólnego dziedzictwa naturalnego i kulturowego,
4. rozwój wspólnych innowacyjnych rozwiązań cyfrowych związanych z turystyką i kulturą, tworzenie sieci organizacji turystycznych, przedsiębiorstw turystycznych i lokalnych inicjatyw mających na celu wspieranie transgranicznej kultury i turystyki (w tym rozwój i łączenie digitalnych platform z ofertami) oraz transgraniczna wymiana wiedzy branżowej i kompetencji.

W zakresie **rozwoju i marketingu transgranicznych ofert i produktów zrównoważonej turystyki i kultury** Program wspiera projekty ukierunkowane na:

- zwiększanie liczby transgranicznych ofert, ich transgraniczne udostępnianie oraz zapewnienie wielojęzyczności dofinansowanych ofert,

- przekazywanie wiedzy o kulturze i historii kraju sąsiada szerokiej publiczności, np. poprzez wspólne wystawy lub inne pozaszkolne oferty informacyjne,
- wspieranie innowacji społecznych, jak na przykład transgraniczna sprzedaż typowych produktów regionalnych w gastronomii, rzemiosło artystyczne, transgraniczne oferty tematyczne lub wspieranie lokalnych organizatorów turystyki w opracowywaniu i wprowadzaniu na rynek ofert transgranicznych,
- wspieranie transgranicznych ofert i produktów w turystyce zdrowotnej,
- podniesienie atrakcyjności obszaru objętego Programem w świadomości mieszkańców i gości poprzez organizację i realizację transgranicznych imprez publicznych, przyczyniających się do rozwoju turystyki transgranicznej i rozwoju wspólnego dziedzictwa kulturowego.

Poprzez wspieranie **inwestycji w transgraniczne połączenia infrastruktury szlaków turystycznych oraz zachowanie wspólnego dziedzictwa naturalnego i kulturowego** w Programie wspierane są projekty mające przykładowo na celu:

- likwidację braków zidentyfikowanych pomiędzy istniejącymi sieciami szlaków turystycznych w oparciu o lokalne i regionalne strategie i koncepcje zrównoważonego rozwoju turystyki transgranicznej,
- udostępnianie obiektów turystycznych i kulturalnym turystom z kraju sąsiada poprzez tworzenie i rozwój systemów zarządzania ruchem turystycznym, zachowanie oraz uwidacznianie wspólnego dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

W zakresie **rozwoju innowacyjnych rozwiązań cyfrowych w kontekście transgranicznych ofert kulturalnych i turystycznych** Program wspiera projekty, które:

- ułatwią wyszukiwanie i rezerwację transgranicznych ofert turystycznych lub kulturalnych,
- wzmocnią doświadczalność dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, na przykład za pomocą dwu- lub wielojęzycznych aplikacji, takich jak przewodniki turystyczne, przewodniki po muzeach lub mapy cyfrowe.

Aby stworzyć wysokiej jakości ofertę kulturalną i turystyczną, skierowaną do gości z kraju sąsiada, w Programie wspierane jest **usięciowanie organizacji oraz przedsiębiorstw turystycznych i lokalnych inicjatyw mających na celu**

wspieranie transgranicznej kultury i turystyki, i jak też transgraniczną wymianą wiedzy branżowej i kompetencji. Dofinansowywane działania powinny również poprawić marketing ofert transgranicznych poprzez nowo powstające, transgraniczne lub istniejące, transgranicznie rozbudowywane platformy ofertowe.

Celem programu jest w szczególności wspieranie produktów typowych dla regionu i lokalnych dostawców usług turystycznych, dostępności ofert transgranicznych i ofert transgranicznych dla osób starszych i osób niepełnosprawnych.

Wsparcie dla imprez publicznych promujących transgraniczną ofertę turystyczną i kulturalną jest udzielane z należytym uwzględnieniem ich trwałości finansowej.

Wszystkie projekty, które mają wpływ na dziedzictwo kulturowe, powinny być zgodne z „Europejskimi zasadami jakości dotyczącymi finansowanych przez UE interwencji o potencjalnym wpływie na dziedzictwo kulturowe”

Działania inwestycyjne w ramach celu szczegółowego 4.6 mogą być realizowane w zakresie **transgranicznej infrastruktury kulturalnej i turystycznej oraz w zakresie zachowania wspólnego dziedzictwa naturalnego i kulturowego.** Do działań inwestycyjnych zalicza się przykładowo zamykanie luk w infrastrukturze tras turystycznych. Działania inwestycyjne są finansowane pod warunkiem, że można się spodziewać wyraźnej, transgranicznej wartości dodanej w porównaniu z finansowaniem lokalnych działań indywidualnych. Inwestycje w obiekty turystyczne i kulturalne powinny również przyczynić się do rozwoju regionu przygranicznego jako transgranicznej, rozpoznawalnej destynacji turystycznej.

Wskaźnikami dla **oczekiwanego produktu projektów** są w niniejszym celu szczegółowym:

- liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem jako miernik transgranicznej dostępności obiektów kulturalnych i turystycznych,
- liczba wspólnie opracowanych rozwiązań transgranicznych,
- liczba km wspieranej infrastruktury rowerowej,
- liczba transgranicznie współpracujących organizacji i sieci jak też liczba uczestnictw we wspólnych transgranicznych działaniach jako miernik

współpracy instytucji kulturalnych
i turystycznych,

- liczba wspólnie organizowanych transgranicznych wydarzeń publicznych jako miernik transgranicznej widoczności i percepcji oferty kulturalnej i turystycznej.

Zakłada się, że w **wyniku realizacji projektów** powstaną trwałe struktury sieciowe. Ponadto powinna powiększyć się liczba odwiedzających wspierane obiekty kulturalne i turystyczne. Oczekuje się również, że innowacyjne rozwiązania cyfrowe zostaną zastosowane lub będą dalej rozwijane przez docelowe organizacje.

Skuteczność działań projektowych mierzona jest za pomocą następujących wskaźników rezultatu:

- liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem,
- liczba partnerów projektu i partnerów stowarzyszonych współpracujących ponad granicami po zakończeniu projektu,
- liczba przyjętych transgranicznych rozwiązań.

W ramach celu szczegółowego 4.6 Program przyczynia się do realizacji zawartych w obszarach polityki "turystyka" i "kultura" Planu Działania dla **Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego**: "Połączyć ludzi w regionie" oraz „Wsparcie cyfrowej transformacji w turystyce“. Tak na przykład wspierane są zrównoważone, transgraniczne oferty turystyczne i kulturalne o lepszej dostępności i powiązaniu transgranicznym. Działania Programu mają również na celu rozwój cyfryzacji w tych obszarach.

Działania wspierane z Programu są uważane za zgodne z zasadą "unikania znaczących negatywnych skutków" (**zasada DNSH**) określonej w art. 9 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2021/1060. Ze względu na ich charakter nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko (zob. rozdział 1.2.7).

2.3.2.2 Wskaźniki

Tabela 2 Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
3	4.6	77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	0	50
3	4.6	58	Wspierana infrastruktura rowerowa		0	25
3	4.6	116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczba wspólnie opracowanych rozwiązań	0	8
3	4.6	87	Organizacje współpracujące ponad granicami	Liczba partnerów projektu i partnerów stowarzyszonych	0	170
3	4.6	115	Wspólnie organizowane transgraniczne wydarzenia publiczne	Liczba wspólnie organizowanych transgranicznych wydarzeń publicznych	0	20
3	4.6	81	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych	Liczba uczestników we wspólnych działaniach transgranicznych	0	20.000

Tabela 3 Wskaźniki rezultatu

Pri or yt et	Cel szcze gółow y	Nr iden tyfik acyj ny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wart ość baz owa	Rok refere ncyjn y	Cel końco wy (2029)	Źródł o danyc h	Uw agi
3	4.6	77	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	0	2021	50 000	Syste m monito ringu	
3	4.6	84	Organizacje współpracujące ponad granicami po zakończeniu projektu	Liczba partnerów projektu i partnerów stowarzyszonych współpracujących ponad granicami po zakończeniu projektu	0	2021	85	Syste m monito ringu	
3	4.6	104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na szerszą skalę przez organizacje	Liczba trans-granicznych rozwiązań przyjętych	0	2021	4	Syste m monito ringu	

2.3.2.3 Główne grupy docelowe

Najważniejszymi grupami docelowymi są:

- mieszkańcy i goście obszaru objętego Programem, którzy mogą wyszukać i skorzystać z bardziej zróżnicowanej oferty kulturalnej i turystycznej,
- przedsiębiorstwa turystyczne i organizatorzy kultury, którzy dzięki współpracy mogą dotrzeć do dodatkowych grup docelowych i zwiększyć możliwości wykorzystania swoich ofert,
- władze lokalne i regionalne, które dzięki dofinansowaniu mogą zwiększyć atrakcyjność obszaru, za który są odpowiedzialne.

2.3.2.4 Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Nie dotyczy.

2.3.2.5 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Program wspiera projekty o charakterze transgranicznym, dzięki którym przykładowo tworzone są międzynarodowe sieci współpracy, realizowane działania w zakresie ochrony środowiska, tworzone niskoprogowe oferty edukacyjne lub rozbudowywana jest infrastruktura publiczna. Inwestycje w rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne lub kapitał obrotowy, dla których dostępne są alternatywne źródła finansowania, nie są co do zasady wspierane.

Wsparcie projektów ze środków Programu polega na dofinansowaniu częściowym wydatków kwalifikowalnych. Z przeprowadzonych dotychczas ewaluacji oraz informacji pozyskanych w toku konsultacji z potencjalnymi wnioskodawcami wynika, że w przypadku projektów Interreg nie ma potrzeby udzielania finansowania w formie zwrotnej lub gwarancji. Niemniej jednak dla niektórych wnioskodawców pozyskanie niezbędnych środków własnych stanowi znaczący próg realizacji projektów.

2.3.2.6 Indykatory podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
3	EFRR	4.6	165 Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	7 610 557,40
3	EFRR	4.6	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	15 221 114,80
3	EFRR	4.6	167 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	3 805 278,70
3	EFRR	4.6	078 Ochrona, regeneracja i zrównoważone wykorzystanie obszarów Natura 2000	3 805 278,70
3	EFRR	4.6	083 Infrastruktura rowerowa	7 610 557,40

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
3	EFRR	4.6	01 Dotacja	38 052 787,00

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
3	EFRR	4.6	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	38 052 787,00

2.4 Określenie priorytetu (podać dla każdego priorytetu)

Priorytet 4: Wzmocnienie zaufania, wspólne kształtowanie rozwoju transgranicznego

2.4.1 Cel szczegółowy (podać dla każdego wybranego celu szczegółowego)

Cel szczegółowy Interreg 6.1 „Zwiększanie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych, w szczególności tych, którym powierzono zarządzanie konkretnym terytorium, i zainteresowanych stron“

2.4.1.1 Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Program wnosi wkład w realizację celu szczegółowego 6.1. Dofinansowane zostaną strategie i koncepcje transgraniczne, które nie są objęte innymi priorytetami, oraz oferty informacyjne dla mieszkańców, przedsiębiorstw i administracji. Wspierane w niniejszym celu szczegółowym działania mają na **celu** zwiększenie zdolności samorządów terytorialnych i wszystkich zainteresowanych podmiotów. Potrzeby zostały zidentyfikowane w szczególności w zakresie mobilności, rynku pracy oraz planowania i rozwoju przestrzennego. Ponadto celem jest pełne wykorzystanie transgranicznego potencjału rozwojowego przez mieszkańców oraz podmioty gospodarcze z obszaru wsparcia. Dzięki temu nastąpi poprawa integracji na polsko-niemieckim obszarze powiązań oraz zainicjowane zostaną nowe impulsy rozwojowe.

W ramach celu szczegółowego 6.1 przewidziano wsparcie następujących rodzajów **działań transgranicznych**:

1. opracowania wspólnych strategii i analiz na rzecz rozwoju transgranicznego we wszystkich dziedzinach życia,
2. dostarczanie mieszkańcom, przedsiębiorstwom i administracji przejrzystych, rzeczowych informacji i doradzanie im w podstawowych kwestiach dotyczących transgranicznego życia codziennego i gospodarczego.

Wspierając **opracowanie wspólnych strategii i analiz rozwoju transgranicznego**, Program odpowiada na coraz bardziej postępującą integrację funkcjonalną obszaru wsparcia (szczególnie w Szczecińskim Regionie Metropolitalnym). Celem dofinansowywanych działań jest umożliwienie administracji i innym podmiotom współpracy transgranicznej poprawę warunków ramowych współpracy transgranicznej. W tym zakresie Program wspiera transgraniczne projekty dedykowane między innymi:

- opracowywaniu transgranicznych strategii i planów działania, w szczególności w zakresie ruchu transgranicznego/ mobilności, zatrudnienia jak też planowania i zagospodarowania przestrzennego lub bezpieczeństwa,
- gromadzenie, przetwarzanie i udostępnianie sprawdzonych, istotnych dla podejmowania decyzji informacji, np. w kontekście współpracy w dziedzinie obserwacji przestrzennej,
- usuwanie barier prawno administracyjnych w transgranicznym transporcie publicznym i opiece zdrowotnej, o ile nie można ich rozwiązać w związku z działaniami innowacyjnymi w celu szczegółowym 1.1 .

Wsparcie w zakresie **dostarczania przejrzystych, fachowych informacji, jak również usług doradczych w podstawowych kwestiach związanych z transgranicznym życiem codziennym i gospodarczym** ma na celu wzmocnienie potencjału administracji oraz innych organizacji pożytku publicznego. Zamierza się tym samym zapewnić obywatelom i przedsiębiorstwom konkretną pomoc w ich działalności w kraju sąsiednim. W tym celu przewidziane jest wsparcie transgranicznych projektów obejmujących:

- przygotowanie i oferowanie usług doradczych,
- przygotowanie odpowiednich informacji dla obywateli bądź przedsiębiorstw,

- utworzenie stałych, niezależnych od projektu struktur organizacyjnych.

Przy wyborze projektów szczególną uwagę zwraca się na ich wkład do zasadniczej poprawy warunków ramowych rozwoju i integracji transgranicznej na obszarze objętym Programem. W wyniku wdrażania projektów poprawie ulec powinny również warunki codziennego życia na pograniczu i możliwości rozwoju obywateli, przedsiębiorstw i administracji z obszaru objętego Programem.

W ramach celu szczegółowego Interreg 6.1 możliwe jest wsparcie **zakupów inwestycyjnych** o małej skali, w ramach zakupu elementów wyposażenia. Zakupy muszą być niezbędne dla realizacji współpracy.

Wskaźnikami dla **oczekiwanego produktu projektów** w niniejszym celu szczegółowym są następujące:

- liczba wspólnie opracowanych strategii i plany działania dotyczące transgranicznego rozwoju,
- liczba organizacji współpracujących ponad granicami jako miernik intensywności współpracy,
- liczba uczestników we wspólnych działaniach transgranicznych jako miernik wsparcia obywateli i przedsiębiorców obszaru objętego programem w podstawowych kwestiach dotyczących transgranicznego życia codziennego i gospodarczego.

W **wyniku realizacji projektów** oczekuje się wzmocnienia transgranicznej współpracy między instytucjami. Wspólnie opracowane strategii i plany działania powinny stać się ponadto podstawą działań organizacji.

Skuteczność działań projektowych mierzona jest za pomocą następujących wskaźników rezultatu:

- liczba strategii i planów działania wdrożonych przez organizacje,
- liczba partnerów projektu i partnerów stowarzyszonych współpracujących ponad granicami po zakończeniu projektu.

W ramach celu szczegółowego Interreg 6.1 Program wnosi wkład do realizacji celu **Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego "Łączenie ludzi w regionie"**.

Dofinansowywane projekty mają na celu poprawę współpracy transgranicznej między instytucjami. Tym samym umożliwia się wspólne sprostanie wyzwaniom w regionie przygranicznym i efektywne wykorzystanie szans rozwojowych.

Działania wspierane z Programu są uważane za zgodne z zasadą "unikania znaczących negatywnych skutków" (**zasada DNSH**) określonej w art. 9 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2021/1060. Ze względu na ich charakter nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko (zob. rozdział 1.2.7).

2.4.1.2 Wskaźniki

Tabela 2 Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
4	CSI 6.1	81	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych	Liczba uczestników we wspólnych działaniach transgranicznych	0	60 000
4	CSI 6.1	83	Wspólnie opracowane strategie i plany działania	Liczba wspólnie opracowanych strategii i planów działania	0	3
4	CSI 6.1	87	Organizacje współpracujące ponad granicami	Liczba partnerów projektu i partnerów stowarzyszonych	0	30

Tabela 3 Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel strategiczny	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
4	CSI 6.1	79	Wspólne strategie i plany działania wdrożone przez organizacje	Liczba strategii i planów działania wdrożonych przez organizacje	0	2021	2	System monitoringu	
4	CSI 6.1	84	Organizacje współpracujące ponad granicami po zakończeniu projektu	Liczba partnerów projektu i partnerów stowarzyszonych współpracujących ponad granicami po zakończeniu projektu	0	2021	20	System monitoringu	

2.4.1.3 Główne grupy docelowe

Najważniejszymi grupami docelowymi są :

- jednostki administracji publicznej i instytucje publiczne na obszarze objętym Programem, które dzięki wsparciu mogą w większym stopniu uwzględniać kwestie transgraniczne w swoich działaniach administracyjnych,
- mieszkańcy, którzy otrzymają łatwiejszy dostęp do transgranicznych usług komercyjnych i użyteczności publicznej oraz do możliwości rozwoju zawodowego,

- przedsiębiorstwa, które mogą lepiej wykorzystywać transgraniczne możliwości ekonomiczne.

2.4.1.4 Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Nie dotyczy.

2.4.1.5 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Program wspiera projekty o charakterze transgranicznym, dzięki którym przykładowo tworzone są międzynarodowe sieci współpracy, realizowane działania w zakresie ochrony środowiska, tworzone niskoprogowe oferty edukacyjne lub rozbudowywana jest infrastruktura publiczna. Inwestycje w rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne lub kapitał obrotowy, dla których dostępne są alternatywne źródła finansowania, nie są co do zasady wspierane.

Wsparcie projektów ze środków Programu polega na dofinansowaniu częściowym wydatków kwalifikowalnych. Z przeprowadzonych dotychczas ewaluacji oraz informacji pozyskanych w toku konsultacji z potencjalnymi wnioskodawcami wynika, że w przypadku projektów Interreg nie ma potrzeby udzielania finansowania w formie zwrotnej lub gwarancji. Niemniej jednak dla niektórych wnioskodawców pozyskanie niezbędnych środków własnych stanowi znaczący próg realizacji projektów.

2.4.1.6 Indykatorywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
4	EFRR	CSI 6.1	173 Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron do wdrażania projektów i inicjatyw w zakresie współpracy terytorialnej w kontekście transgranicznym, transnarodowym, morskim i międzyregionalnym	10 827 981,00

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
4	EFRR	CSI 6.1	01 Dotacja	10 827 981,00

Tabela 6 wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
4	EFRR	CSI 6.1	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	10 827 981,00

2.4.2 Cel szczegółowy (podać dla każdego wybranego celu szczegółowego)

Cel szczegółowy Interreg 6.3 „Budowanie wzajemnego zaufania, w szczególności poprzez wspieranie działań ułatwiających kontakty międzyludzkie“

2.4.2.1 Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Program wnosi wkład do wdrażania celu szczegółowego 6.3. W ramach niniejszego celu wspierane są transgraniczne zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego, jak również wszelkiego rodzaju aktywności spotkaniowe. Zamiarem przy tym jest zmniejszenie istniejących deficytów w bezpośrednich kontaktach między ludnością niemiecką i polską na obszarze objętym Programem oraz dalsze wzmocnienie wzajemnego zaufania między obywatelami.

W ramach celu szczegółowego 6.3 wspierane są w szczególności następujące rodzaje **działań transgranicznych**:

1. wspólnie przygotowywane i realizowane wydarzenia publiczne innych niż określone w celu szczegółowym 4.6,
2. spotkania i wymiana doświadczeń pomiędzy podmiotami społeczeństwa obywatelskiego, gospodarki, nauki i administracji o transgranicznym zasięgu.

Wsparcie **przygotowywania i przeprowadzania wspólnych wydarzeń publicznych** ma dać inicjatywom transgranicznym możliwość zaprezentowania swoich działań szerokiemu kręgowi odbiorców i służyć promowaniu współpracy opartej na zaufaniu.

Wsparcie **wymiany doświadczeń i spotkań** ma na celu ułatwianie nawiązywania kontaktów między polskimi i niemieckimi podmiotami społeczeństwa obywatelskiego, gospodarki, nauki i administracji. Dofinansowywane projekty służą ponadto wzmocnieniu wzajemnego zrozumienia, zmniejszeniu uprzedzeń i wzbudzaniu zainteresowania kulturą kraju sąsiada. Program odzwierciedla przy tym całą różnorodność życia społecznego i gospodarczego na obszarze wsparcia.

Aby umożliwić dostęp do finansowania jak największej liczbie podmiotów z różnych sektorów, w tym celu szczegółowym zostanie utworzony **Fundusz Małych Projektów**.

W ramach celu szczegółowego Interreg 6.3 możliwe jest wsparcie **zakupów inwestycyjnych** o małej skali, w ramach zakupu elementów wyposażenia. Zakupy muszą być niezbędne dla realizacji współpracy.

Wskaźnikami dla **oczekiwanego produktu projektów** są w niniejszym celu szczegółowym:

- liczba organizacji współpracujących ponad granicami jako miernik intensywności współpracy,
- liczba uczestników we wspólnych działaniach transgranicznych jako miernik zbudowanego przez spotkania i wymianę doświadczeń zaufania,
- liczba wspólnie organizowanych transgranicznych wydarzeń publicznych jako miernik uwidocznienia współistnienia transgranicznego.

W wyniku realizacji projektów oczekiwane jest wzmocnienie współpracy między podmiotami społeczeństwa obywatelskiego, gospodarki, nauki oraz administracji. Skuteczność działań projektowych mierzona jest za pomocą następującego wskaźnika rezultatu:

- Liczba partnerów projektu i partnerów stowarzyszonych współpracujących ponad granicami po zakończeniu projektu.

Dzięki projektom wspieranym w ramach celu szczegółowego 6.3 Program wnosi wkład w realizację celu "Łączenie ludzi w regionie" zapisanego w **Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego**. Dofinansowane projekty będą promować lepsze wzajemne zrozumienie i zaufanie w społeczeństwie obywatelskim, administracji, gospodarce i nauce.

Działania wspierane z Programu są uważane za zgodne z zasadą "unikania znaczących negatywnych skutków" (**zasada DNSH**) określonej w art. 9 ust. 4

rozporządzenia (UE) 2021/1060. Ze względu na ich charakter nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko (zob. rozdział 1.2.7).

2.4.2.2 Wskaźniki

Tabela 2 Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
4	CSI 6.3	81	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych	Liczba uczestników we wspólnych działaniach transgranicznych	0	40 000
4	CSI 6.3	87	Organizacje współpracujące ponad granicami	Liczba partnerów projektu i partnerów stowarzyszonych	0	80
4	CSI 6.3	115	Wspólnie organizowane transgraniczne wydarzenia publiczne	Liczba wspólnie organizowanych transgranicznych wydarzeń publicznych	0	50

Tabela 3 Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
4	CSI 6.3	84	Organizacje współpracujące	Liczba partnerów	0	2021	40	System	

Pri or yt et	Cel szcze gółow y	Nr iden tyfik acyj ny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wart ość baz owa	Rok refere ncyjn y	Cel końco wy (2029)	Źródł o danyc h	Uw agi
			e ponad granicami po zakończeniu projektu	projektu i partnerów stowarzyszon ych współpracując ych ponad granicami po zakończeniu projektu				monito ringu	

2.4.2.3 Główne grupy docelowe

Głównymi grupami docelowymi są:

- jednostki administracji publicznej i inne instytucje publiczne, które poprzez wsparcie podejmą wzajemne kontakty,
- mieszkańcy obszaru objętego Programem, którzy dzięki dofinansowanym projektom spotkaniowym otrzymają możliwość poznania mieszkańców kraju sąsiada,
- przedsiębiorstwa z obszaru objętego Programem, które mogą nawiązać lub rozszerzyć stosunki biznesowe z podmiotami z kraju sąsiada poprzez udział w finansowanych działaniach.

2.4.2.4 Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Nie dotyczy.

2.4.2.5 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Program wspiera projekty o charakterze transgranicznym, dzięki którym przykładowo tworzone są międzynarodowe sieci współpracy, realizowane działania w zakresie ochrony środowiska, tworzone niskoprogowe oferty edukacyjne lub rozbudowywana jest infrastruktura publiczna. Inwestycje w rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne lub kapitał obrotowy, dla których dostępne są alternatywne źródła finansowania, nie są co do zasady wspierane.

Wsparcie projektów ze środków Programu polega na dofinansowaniu częściowym wydatków kwalifikowalnych. Z przeprowadzonych dotychczas ewaluacji oraz informacji pozyskanych w toku konsultacji z potencjalnymi wnioskodawcami wynika, że w przypadku projektów Interreg nie ma potrzeby udzielania finansowania w formie zwrotnej lub gwarancji. Niemniej jednak dla niektórych wnioskodawców pozyskanie niezbędnych środków własnych stanowi znaczący próg realizacji projektów.

2.4.2.6 Indykatywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
4	EFRR	CSI 6.3	173 Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron do wdrażania projektów i inicjatyw w zakresie współpracy terytorialnej w kontekście transgranicznym, transnarodowym, morskim i międzyregionalnym	5 912 311,00

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
4	EFRR	CSI 6.3	01 Dotacja	5 912 311,00

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EURO)
4	EFRR	CSI 6.3	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	5 912 311,00

3 Plan finansowy

3.1 Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Tabela 7

Fundusz	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem
EFRR (cel „Współpraca terytorialna”)	0	21 282 024	21 623 878	21 972 567	22 328 231	18 501 634	18 871 666	124 580 000

3.2 Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Tabela 8

Nr celu polityki	Priorytet	Fundusz (stosownie do przypadku)	Podstawa obliczenia wsparcia UE (ogółem koszt kwalifikowalny lub wkład publiczny)	Wkład UE (a)= (a1)+(a2)	Indykatywny podział wkładu UE bez pomocy technicznej na podstawie art. 27 ust. 1 (a1)	Indykatywny podział wkładu UE na pomoc techniczną na podstawie art. 27 ust. 1 (a2)	Wkład krajowy (b)=(c)+(d)	Indykatywny podział wkładu krajowego Krajowy wkład publiczny (c)	Indykatywny podział wkładu krajowego Krajowy wkład prywatny (d)	Ogółem (e)=(a)+(b)	Stopa dofinansowania (f)=(a)÷(e)	Wkład państw w trzecich (dla celów informacyjnych)
CP1	Priorytet 1	EFRR	ogółem koszt kwalifikowalny	21 400 352	20 000 329	1 400 023	5 350 088	4 547 574	802 514	26 750 440	80,0000000000%	0
CP2	Priorytet 2	EFRR	ogółem koszt kwalifikowalny	28 355 654	26 500 612	1 855 042	7 088 914	6 025 576	1 063 338	35 444 568	79,9999988715%	0
CP4	Priorytet 3	EFRR	ogółem koszt kwalifikowalny	56 911 882	53 188 675	3 723 207	14 227 971	12 093 775	2 134 196	71 139 853	79,9999994377%	0
CSI1	Priorytet 4	EFRR	ogółem koszt kwalifikowalny	17 912 112	16 740 292	1 171 820	4 478 028	3 806 323	671 705	22 390 140	80,0000000000%	0
	Ogółem	EFRR /		124 580 000	116 429 908	8 150 092	31 145 001	26 473 248	4 671 753	155 725 001	79,9999994863%	0

Nr celu polityki	Priorytet	Fundusz (stosownie do przypadku)	Podstawa obliczenia wsparcia UE (ogółem koszt kwalifikowalny lub wkład publiczny)	Wkład UE (a)= (a1)+(a2)	Indykatywny udział wkładu UE bez pomocy technicznej na podstawie art. 27 ust. 1 (a1)	Indykatywny udział wkładu UE na pomoc techniczną na podstawie art. 27 ust. 1 (a2)	Wkład krajowy (b)=(c)+(d)	Indykatywny udział wkładu krajowego Krajowy wkład publiczny (c)	Indykatywny udział wkładu krajowego Krajowy wkład prywatny (d)	Ogółem (e)=(a)+(b)	Stopa dofinansowania (f)=(a)÷(e)	Wkład państw w trzecich (dla celów informacyjnych)
		Wszystkie fundusze										

4 Działania podjęte w celu zaangażowania odpowiednich partnerów programu w przygotowanie programu Interreg oraz rola tych partnerów programu we wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji

4.1 A. Włączenie odpowiednich partnerów w przygotowanie Programu

Zgodnie z rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 240/2014 z dnia 07.01.2014 r., europejskim kodeksem postępowania w zakresie partnerstwa oraz pismami Komisji Europejskiej z dnia 11.11.2019 r. i 22.01.2021 r. w sprawie angażowania partnerów w proces opracowywania Programu, instytucje programowe podjęły działania, aby od samego początku włączyć do współpracy nad zakresem Programu właściwe podmioty z krajów i regionów uczestniczących w Programie.

W celu opracowania projektu Programu Interreg VI A utworzono polsko-niemiecki Komitet Programujący. Został on powołany w dniu 3 czerwca 2020 r. przez partnerów Programu. W momencie jego powstania funkcjonowała już ugruntowana od wielu lat współpraca pomiędzy partnerami Programu (tj. władzami Meklemburgii-Pomorza Przedniego, Brandenburgii i Polski) a przedstawicielami regionalnymi z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego, przedstawicielami niemieckiej i polskiej części Euroregionu Pomerania oraz przedstawicielami partnerów gospodarczych i społecznych, którzy byli obecni w Komitecie Monitorującym w dwóch poprzednich okresach finansowania 2007-2013 i 2014-2020. Zgodnie z art. 8 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2021/1060 skład Komitetu Programującego na okres wsparcia 2021-2027 został rozszerzony o nowych uczestników reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, ochronę środowiska oraz równość szans i niedyskryminację.

W porównaniu z okresem finansowania 2014-2020 zwiększyła się zatem liczba grup interesów społeczeństwa obywatelskiego reprezentowanych w Komitecie Programującym. Interesy partnerów gospodarczych i społecznych oraz - po raz pierwszy - społeczeństwa obywatelskiego reprezentuje obecnie 6 organizacji, a nie jak do tej pory 3. Przedstawiciele grup interesów w równym stopniu reprezentują stronę polską i niemiecką w Komitecie Programującym. Przyznanie

nowym członkom po raz pierwszy prawa do głosowania wiąże się z rozwojem obecnego Komitetu Programującego i gwarantuje silniejszą reprezentację partnerów społeczno-gospodarczych oraz przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego.

Następujący partnerzy gospodarczy i społeczni zostali oficjalnie powołani do Komitetu Programującego:

- przedstawiciele związków zawodowych reprezentowani przez Niemiecką Federację Związków Zawodowych Pomorza Przedniego (Deutscher Gewerkschaftsbund der Region Vorpommern) oraz przez Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” Pomorza Zachodniego w Polsce,
- przedstawiciele partnerów gospodarczych reprezentowani przez Izby Przemysłowo-Handlowe (IHK) Wschodniej Brandenburgii (IHK Ostbrandenburg) i Wschodniej Meklemburgii-Pomorza Przedniego (IHK Neubrandenburg) oraz przez Koszalińską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. i Zachodniopomorską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A.,
- przedstawiciele organizacji społeczeństwa obywatelskiego w dziedzinie ochrony środowiska oraz równości szans i niedyskryminacji reprezentowani z jednej strony przez Regionalny Związek NABU-Regionalgruppe Insel Usedom e.V., a z drugiej przez osoby z Zachodniopomorskiego Forum Organizacji Socjalnych ZaFOS z Polski, wskazane przez Radę Działalności Pożytku Publicznego.

Zasady współpracy partnerskiej przy opracowywaniu przyszłego Programu znajdują się w regulaminie wewnętrznym Komitetu Programującego. Podczas prac Komitet Programujący był wspierany przez Instytucję Zarządzającą i Wspólny Sekretariat.

W celu wsparcia Komitetu Programującego wprowadzono podział na tematyczne Grupy Robocze. Grupy Robocze były odpowiedzialne za szczegółową dyskusję na temat sposobu realizacji poszczególnych aspektów Programu oraz przedstawianie rozwiązań Komitetowi Programującemu.

W skład Grup Roboczych wchodził odpowiednio przedstawiciele krajów partnerskich oraz partnerów społecznych, gospodarczych i środowiskowych, a także firmy konsultingowej, której zlecono przygotowanie dokumentów programowych. Skład ten był niekiedy uzupełniany, na przykład, o ekspertów ze Wspólnego Sekretariatu

lub Kontrolerów pierwszego stopnia. W roli obserwatorów o funkcji doradczej, w proces programowania zaangażowani byli również odpowiedzialni za Program przedstawiciele Komisji Europejskiej.

Bezpośrednie zaangażowanie wszystkich odpowiednich partnerów umożliwiło optymalną organizację procesu programowania i wykorzystanie szerokiej wiedzy licznych podmiotów uczestniczących w tym procesie.

Łącznie, na różnych etapach przygotowania Programu, odbyło się 11. posiedzeń Komitetu Programującego oraz 14. posiedzeń Grup Roboczych, również w formie warsztatów. Wszystkie spotkania były tłumaczone symultanicznie na język polski i niemiecki.

Na spotkania Komitetu Programującego wszyscy uczestnicy otrzymywali elektroniczne zaproszenia i dokumenty robocze w języku polskim i niemieckim z wyprzedzeniem 14-dniowym, a na spotkania Grup Roboczych z wyprzedzeniem 7-dniowym. Dało to zainteresowanym stronom wystarczająco dużo czasu na przygotowanie i uzgodnienie swoich stanowisk.

Przedstawiciele samorządów Euroregionu Pomerania opracowali własną Koncepcję Rozwoju i Działania na lata 2021-2030 na poziomie regionalnym. Ten strategiczny dokument pokazuje ogólne kierunki rozwoju polsko-niemieckiej współpracy Euroregionu. W proces przygotowania Koncepcji od początku intensywnie angażowane były podmioty regionalne, jak również przedstawiciele partnerów gospodarczych i społecznych oraz społeczeństwa obywatelskiego. Uczestniczyli oni we wspólnych warsztatach oraz ankietach.

W ramach opracowania projektu Programu, Komitet Programujący zlecił wykonanie analizy społeczno-ekonomicznej obszaru objętego Programem z uwzględnieniem wskazanych ogólnych dziedzin rozwoju i działania Euroregionu. Opracowanie zostało oparte na analizie mocnych i słabych stron obszaru Programu, która była następstwem analizy społeczno-gospodarczej. Na jego podstawie określono działania istotne dla Interregu i omówiono je w ramach Komitetu Programującego. Kolejnym krokiem było opracowanie projektu Strategii Programu, którą poddano publicznej konsultacji.

Opinia publiczna i zainteresowane organizacje były na bieżąco informowane o procesie tworzenia Programu. W tym celu udostępniano do pobrania lub wglądu informacje o aktualnych postępach prac oraz pojawiających się istotnych dokumentach dotyczących nowego okresu programowania. Przykład stanowią tutaj projekty rozporządzeń unijnych dotyczące nowego okresu finansowania, projekty dokumentów programowych tj. analiza społeczno-ekonomiczna, analiza SWOT, Strategia Programu itp. Na stronie internetowej Programu Interreg V A Meklemburgia-Pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska <https://interreg5a.info/pl> w zakładce „Przyszły Program” zamieszczono również osoby do kontaktu w sprawie programowania oraz wszystkie terminy posiedzeń Komitetu Programującego.

Szczególnie intensywną i interaktywną formą uczestnictwa grup docelowych w przygotowaniu Programu były konsultacje wstępne projektu Strategii Programu. Konsultacje te były skierowane do szerokiego grona odbiorców z obszaru objętego Programem i odbyły się w dniach od 7 czerwca do 25 czerwca 2021 r. W dniu 8 czerwca 2021 r. podczas warsztatów online wszyscy zainteresowani obywatele i organizacje mieli możliwość wyrażenia swoich pomysłów i uwag na temat proponowanych priorytetów Programu, a następnie ich pisemnego zgłaszania za pośrednictwem specjalnie utworzonego narzędzia internetowego. Dzięki temu mogli oni bezpośrednio wpłynąć na jego ostateczny kształt. Proces ten zaowocował 59 informacjami zwrotnymi w formie sugestii dotyczących działań, potrzeb inwestycyjnych i grup docelowych, a także konkretnymi zaleceniami rozwiązań ze strony zainteresowanych Programem.

Oprócz konsultacji wstępnych, w dniach 8 listopada - 6 grudnia 2021 r. odbyły się konsultacje społeczne dotyczące projektu Programu. Towarzystwo temu po stronie polskiej wydarzenie informacyjne online w dniu 24 listopada 2021 r. Otrzymano w sumie 20 odpowiedzi. W rezultacie ustalono, że projekt Programu został pozytywnie przyjęty przez zainteresowane strony i nie było potrzeby wprowadzania istotnych zmian.

W styczniu 2022 projekt Programu został sfinalizowany i przyjęty przez Komitet Programujący. Zawiera on nie tylko korekty wynikające z konsultacji społecznych, ale także uwzględnia pierwsze obszerne nieformalne uwagi Komisji Europejskiej.

Ostateczny projekt Programu został przedłożony rządowi partnerów Programu do zatwierdzenia w pierwszym kwartale 2022 roku.

4.2 B. Zaangażowanie partnerów programu oraz przedstawicieli partnerów gospodarczych i społecznych we wdrażanie, monitorowanie i ewaluację programu

Zgodnie z art. 28 rozporządzenia (UE) 2021/1059, powołany zostanie Komitet Monitorujący Programu. Skład Komitetu Monitorującego będzie zrównoważony. Sprawne wdrażanie Programu wymaga zaangażowania partnerów Programu, podmiotów regionalnych, Euroregionu jak również partnerów gospodarczych, społecznych i środowiskowych, co zostało już zastosowane w praktyce podczas funkcjonowania Komitetu Programującego.

Komitet Monitorujący, wraz z Instytucją Zarządzającą i Wspólnym Sekretariatem, jest odpowiedzialny za nadzorowanie wdrażania, monitorowanie i ewaluację Programu.

W tym celu Komitet Monitorujący będzie składał się z jednakowej liczby uprawnionych do głosowania przedstawicieli z Niemiec i Polski. W odróżnieniu do Komitetów Monitorujących w poprzednich okresach finansowania, w latach 2021-2027 partnerzy gospodarczy i społeczni będą posiadać prawo do głosowania, zgodnie z art. 39 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2021/1060.

5 Podejście do informowania o programie Interreg i jego widoczności (cele, grupy docelowe, kanały komunikacyjne, w tym wykorzystanie mediów społecznościowych, w stosownych przypadkach, planowany budżet i stosowne wskaźniki monitorowania i ewaluacji)

W ramach Programu planuje się sprawdzony zestaw działań komunikacyjnych, podporządkowany następującemu **celowi głównemu**:

>> Uwidacznianie pozytywnego wpływu polityki finansowania UE oraz wartości dodanej współpracy polsko-niemieckiej i jej odczuwalności dla społeczeństwa - poprzez odpowiednią, ukierunkowaną i wiarygodną komunikację w ramach realizacji programów i projektów. <<

W oparciu o doświadczenia zdobyte w poprzednich okresach finansowania, w Programie wyznaczono **pięć celów komunikacyjnych**. Dla każdego celu komunikacyjnego najważniejsze informacje (niepełna lista) są przedstawione w następujący sposób:

* inne grupy docelowe (główna grupa docelowa jest wymieniona w nazwie celu komunikacji)

! kanały komunikacji

- wskaźnik produktu

+ wskaźnik rezultatu

1. Wspieranie potencjalnych wnioskodawców w celu generowania wysokiej jakości projektów.

* nowi wnioskodawcy, sieci współpracy, mieszkańcy na obszarze objętym Programem i poza nim

! strona internetowa programu, dokumenty, Jems

- liczba przeprowadzonych konsultacji wniosków w oparciu o zarysy projektów

- liczba przeprowadzonych wydarzeń informacyjnych

- liczba uczestników/czek, którzy/re wzięli udział w wydarzeniach informacyjnych
- liczba wniosków o dofinansowanie projektów złożonych przez Jems

2. Wspieranie partnerów (beneficjentów) w efektywnym wdrażaniu projektów i informowaniu o rezultatach projektów.

! strona internetowa programu, dokumenty, Jems, Branding

- liczba przeprowadzonych konsultacji w trakcie realizacji projektu
- liczba szkoleń z zakresu realizacji projektu przeprowadzonych dla partnerów
- liczba uczestników/czek szkoleń dla partnerów z zakresu realizacji projektu

3. Informowanie społeczeństwa o rezultatach i oddziaływaniu Programu i projektów.

* sieci współpracy, przedstawiciele mediów, decydenci polityczni

! strona internetowa programu, newsletter, komunikaty prasowe, media społecznościowe, publikacje, media: drukowane / online / radio / TV.

- liczba informacji opublikowanych przez Program
- liczba osób, do których dotarły informacje opublikowane przez Program
- liczba przeprowadzonych wydarzeń programowych i dodatkowych działań komunikacyjnych
- liczba uczestników przeprowadzonych wydarzeń programowych i dodatkowych działań komunikacyjnych
- + liczba informacji opublikowanych przez Program i udostępnionych na portalach społecznościowych przez osoby trzecie

4. Intensyfikacja współpracy z innymi Programami Interreg (w szczeg. Z programami polsko-niemieckimi)

* potencjalni wnioskodawcy / nowi wnioskodawcy, beneficjenci, mieszkańcy na obszarze objętym Programem i poza nim

! spotkania, wydarzenia / dalsze działania komunikacyjne, media społecznościowe

- liczba działań komunikacyjnych zorganizowanych wspólnie z innymi Programami
- liczba uczestników/czek działań komunikacyjnych organizowanych wspólnie z innymi Programami

5. Wzmocnienie komunikacji wewnętrznej między instytucjami uczestniczącymi w Systemie Zarządzania i Kontroli oraz zwiększenie ich potencjału

! dokumenty, strona internetowa programu, Jems.

- liczba przeprowadzonych spotkań / posiedzeń zorganizowanych przez instytucje uczestniczące w Systemie Zarządzania i Kontroli

+ liczba projektów odwiedzonych wspólnie przez KM

+ **Wskaźnik rezultatu dla celów 1-4:** Zadowolenie uczestników/czek z danego działania komunikacyjnego przeprowadzonego w ramach Programu; wdrażanie przyszłych działań ma być dalej optymalizowane na podstawie informacji zwrotnych zebranych od uczestników/czek.

Powyższe informacje są fragmentem **kompleksowej Strategii Komunikacji**, która jest obecnie opracowywana, i w której np. zdefiniowane zostaną dodatkowe wskaźniki uzupełniające, w celu zwiększenia mierzalności planowanych przedsięwzięć.

Kluczem do komunikacji pozostaje **bezpośredni kontakt i wymiana** z odpowiednimi grupami docelowymi **w obu językach**, za pośrednictwem **Wspólnego Sekretariatu** i dwóch **Regionalnych Punktów Kontaktowych**.

Nadal będą wykorzystywane sprawdzone kanały komunikacji, takie jak spotkania w formie doradztwa, posiedzeń i wydarzeń informacyjnych. Ponadto należy lepiej wdrożyć następujące aspekty:

- przekazywanie informacji w sposób skoncentrowany i zrozumiały,
- sprawić, by informacje były łatwo dostępne i bardziej widoczne (np. media społecznościowe),
- uproszczenie realizacji obowiązków w zakresie komunikacji w odniesieniu do projektów.

Strona internetowa programu www.interreg6a.net będzie powiązana:

- w Niemczech: ze stroną internetową IZ www.wm.mv-regierung.de i Federalnego Ministerstwa Gospodarki Ochrony Klimatu www.bmwk.de, które jest odpowiedzialne za współpracę transgraniczną.
- w Polsce: z Portalem Europejskiej Współpracy Terytorialnej <https://ewt.gov.pl> oraz Portalem Funduszy Europejskich <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/en/> , które zawierają informacje o wszystkich Interreg i unijnych programach realizowanych w Polsce.

Okolo 4,1% budżetu Pomocy Technicznej (EFRR) (koszty wyposażenia oraz ekspertyz i usług zewnętrznych) jest zaplanowane na działania mające na celu wdrożenie Strategii Komunikacji .

Pełnomocnik ds. Komunikacji: pracownik nowo powstałego Wspólnego Sekretariatu.

Działania komunikacyjne związane z projektami strategicznymi zostały opisane w załączniku 3.

6 Wskazanie wsparcia dla projektów o małej skali, w tym małych projektów w ramach funduszy małych projektów

Fundusz Małych Projektów (FMP) jest ważnym instrumentem Programu, służącym wspieraniu współpracy transgranicznej we wszystkich dziedzinach życia społecznego na polsko-niemieckim pograniczu.

Projekty o ograniczonej wartości finansowej (małe projekty) mogą być finansowane ze środków Programu w ramach FMP zgodnie z art. 24 ust. 1 lit. b rozporządzenia (UE) 2021/1059.

Realizacja FMP jest możliwa w priorytecie 3 w celu szczegółowym 4.6 oraz w priorytecie 4 w celu szczegółowym 6.3.

Małe projekty realizowane w **priorytecie 3** ukierunkowane są na wspieranie kultury i turystyki jako elementu rozwoju gospodarczego, włączenia społecznego i innowacji społecznych polsko-niemieckiego pogranicza.

Małe projekty realizowane w **priorytecie 4** koncentrują się na działaniach, które wspierają budowanie wzajemnego zaufania poprzez współpracę między obywatelami, organizacjami i administracją.

Tematyczny zakres małych projektów odpowiada lokalnym potrzebom obszaru wsparcia, logice interwencji Programu oraz działaniom danego priorytetu i celu szczegółowego, opisanymi w rozdziale 2 Programu.

Ponadto małe projekty mogą być tematycznie opracowane w taki sposób, aby wspierały przygotowywanie lub wdrażanie regularnych projektów. Przy rozliczaniu małych projektów stosuje się koszty uproszczone.

Podmiot zarządzający FMP zapewnia wspólną promocję oraz doradztwo dla wszystkich potencjalnych wnioskodawców. Ponadto zapewnia on zgodne z prawem wdrażanie FMP oraz procedury oceny i wyboru odpowiadające warunkom ramowym Programu. Procedura wyboru małych projektów realizowana jest przez gremium tworzone przez przedstawicieli z wszystkich krajów uczestniczących w Programie.

Środki finansowe przeznaczone na FMP w tym koszty administracyjne funduszu, wynoszą do 13,75 mln euro z EFRR. Z tego finansowane są indywidualne małe projekty do poziomu 50 000 euro z EFRR.

Ponadto w ramach Programu możliwe jest wsparcie projektów o ograniczonej wartości finansowej powyżej maksymalnego łącznego kosztu określonego dla projektów FMP (projekty o małej skali) zgodnie z art. 24 ust. 1 lit. a rozporządzenia (UE) 2021/1059. Łączny koszt projektu o małej skali nie może przekraczać kwoty 200 000 euro. W przypadku tych projektów stosowane są również opcje kosztów uproszczonych. Wspierając projekty o małej skali należy wspierać w szczególności podstawy współpracy transgranicznej między kluczowymi podmiotami rozwoju regionalnego, tworzenie sieci podmiotów oraz transgraniczną współpracę specjalistyczną w projektach o krótszym czasie realizacji.

7 Przepisy wykonawcze

7.1 Instytucje programu

Tabela 9

Instytucje programu	Nazwa instytucji	Imię i nazwisko osoby do kontaktów	E-mail
Instytucja Zarządzająca	Ministerstwo Gospodarki, Infrastruktury, Turystyki i Pracy Meklemburgii - Pomorza Przedniego Referat 420 Europejska Współpraca Terytorialna Interreg	kierownik jednostki	poststelle@w m.mv- regierung.de
Instytucja krajowa (w odniesieniu do programów z udziałem państw trzecich lub krajów partnerskich, w zależności od przypadku)	-	-	-

Instytucje programu	Nazwa instytucji	Imię i nazwisko osoby do kontaktów	E-mail
Instytucja audytowa	Ministerstwo Finansów Meklemburgii - Pomorza Przedniego Referat 360 Instytucja Audytowa EFRR	kierownik jednostki	poststelle@fm.mv-regierung.de
Przedstawiciele grupy audytorów (Brandenburgia)	Ministerstwo Finansów i Europy Brandenburgii Referat 42 – Kontrola Finansowa Funduszy UE – Instytucja Audytowa i Jednostka Certyfikująca	kierownik jednostki	daniela.lotzersund@mdfe.brandenburg.de
Przedstawiciele grupy audytorów (Polska)	Szef Krajowej Administracji Skarbowej	Dominik Zalewski Dyrektor Departamentu Audytu Środków Publicznych w Ministerstwie Finansów	sekretariat.das@mf.gov.pl

Instytucje programu	Nazwa instytucji	Imię i nazwisko osoby do kontaktów	E-mail
Podmiot, na rzecz którego Komisja ma dokonywać płatności	Ministerstwo Gospodarki, Infrastruktury, Turystyki i Pracy Meklemburgii - Pomorza Przedniego Referat Instytucja Certyfikująca Interreg	kierownik jednostki	poststelle@w m.mv- regierung.de

7.2 Procedura utworzenia wspólnego sekretariatu

Zgodnie z art. 46 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2021/1059 z dnia 24 czerwca 2021 r. i na podstawie uzgodnień partnerskich, Instytucja Zarządzająca wraz z partnerami Programu: Rzeczpospolitą Polską i Krajem Związkowym Brandenburgia ustanawia Wspólny Sekretariat. Skład personelu Wspólnego Sekretariatu odzwierciedla partnerstwo w ramach Programu.

Tak jak w poprzednich okresach finansowania, Wspólny Sekretariat jest zlokalizowany po niemieckiej stronie obszaru wsparcia w Löcknitz. Położenie po stronie niemieckiej, blisko granicy z Polską i w bezpośrednim sąsiedztwie Obszaru Metropolitalnego Szczecina zapewnia centralną lokalizację Wspólnego Sekretariatu. Zatrudnieni pracownicy są dwujęzyczni, posługują się językiem niemieckim i polskim. W interesie wszystkich partnerów programu personel jest zatrudniony na stałe w Ministerstwie Gospodarki, Infrastruktury, Turystyki i Pracy Meklemburgii-Pomorza Przedniego.

Wyboru polsko- i niemieckojęzycznych pracowników Wspólnego Sekretariatu na nowy okres finansowania dokonuje komisja rekrutacyjna złożona z przedstawicieli wszystkich partnerów Programu. Zapewnia to spełnienie wymogów Programu związanych ze współpracą międzynarodową. Kierownik Wspólnego Sekretariatu i jego zastępca nadzorują personel Wspólnego Sekretariatu na miejscu.

Wspólny Sekretariat wspiera Komitet Monitorujący, Instytucję Zarządzającą i Koordynatorów Krajowych w Polsce i Brandenburgii w wykonywaniu ich zadań.

Do zadań tych należą w szczególności:

- doradztwo, szkolenie i informowanie potencjalnych i realizujących projekty beneficjentów,
- działania informacyjno-promocyjne na rzecz Programu,
- wspieranie potencjalnych wnioskodawców przy opracowaniu projektów i poszukiwaniu partnerów do realizacji projektów,
- wspieranie wnioskodawców w procesie składania projektów,
- koordynowanie procesu składania wniosków, oceny i wyboru projektów oraz ich prezentacja Komitetowi Monitorującemu,

- wspieranie partnerów wiodących i partnerów projektów w realizacji projektów oraz przy wprowadzaniu niezbędnych zmian do projektów,
- wspieranie Komitetu Monitorującego przy przygotowywaniu posiedzeń i uchwał,
- wspieranie Instytucji Zarządzającej i Koordynatorów Krajowych w sprawozdawczości z realizacji Programu oraz podczas niezbędnych działań w ramach wdrażania Programu,
- dalsze zadania pracowników są szczegółowo uregulowane w zakresach obowiązków.

We wszystkich tych działaniach, Wspólny Sekretariat jest wiarygodną, rzetelną i zorientowaną na pomoc instytucją do kontaktu dla wszystkich partnerów Programu i osób zainteresowanych Programem, świadcząca usługi w języku niemieckim i polskim.

W porozumieniu z partnerami Programu działania Wspólnego Sekretariatu są finansowane ze środków Pomocy Technicznej Programu.

7.3 Podział odpowiedzialności pomiędzy uczestniczącymi państwami członkowskimi oraz, w stosownych przypadkach, państwami trzecimi lub krajami partnerskimi oraz KTZ w przypadku korekt finansowych dokonywanych przez instytucję zarządzającą lub Komisję

Poza zakresem zastosowania artykułu 52 Rozporządzenia (UE) 2021/1059, partnerzy programu uzgadniają następujący podział odpowiedzialności:

1. W przypadku korekt finansowych dokonywanych przez państwa członkowskie lub przez Komisję, ustalonych na podstawie nieprawidłowości, które można przypisać poszczególnym partnerom programu (tutaj: odpowiednio Meklemburgia-Pomorze Przednie, Brandenburgia i Rzeczpospolita Polska), odpowiedzialność ponoszą właściwi partnerzy programu zgodnie z postanowieniami i zasadami korekty finansowej.
2. W przypadku korekt finansowych będących rezultatem wspólnych decyzji partnerów programu, wszyscy partnerzy programu ponoszą odpowiedzialność proporcjonalnie do wkładu finansowego (EFRR) w już zatwierdzonych projektach swoich beneficjentów na dzień wydania ostatecznej decyzji przez Komisję.
3. Meklemburgia-Pomorze Przednie, reprezentująca państwo członkowskie – Republikę Federalną Niemiec, ponosi odpowiedzialność za korekty finansowe będące konsekwencją działania lub decyzji Wspólnego Sekretariatu lub Instytucji Zarządzającej.
4. W przypadku, gdy niemożliwym jest ustalenie procentowego zakresu odpowiedzialności, Partnerzy Programu, którzy przyczynili się do nałożenia korekty finansowej, obciążeni zostają w równym stopniu.
5. W przypadkach nie opisanych w punktach 1-4 metodologia obliczania podziału odpowiedzialności jest ustalana wspólnie pomiędzy partnerami programu.

Gdy odpowiedzialność partnerów programu opiera się na "ich beneficjentach", wówczas decydujące znaczenie ma siedziba beneficjentów w Meklemburgii-Pomorzu Przednim, Brandenburgii lub Rzeczypospolitej Polskiej.

8 Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Tabela 10 Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Planowane stosowanie art. 94 i 95	TAK	NIE
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe w ramach priorytetu zgodnie z art. 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 1)	☐	☒
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami zgodnie z art. 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 2)	☐	☒

Mapa

Mapa obszaru objętego programem

Aneks 3

Wykaz planowanych operacji o znaczeniu strategicznym wraz z harmonogramem – art. 17 ust. 3

Partnerzy programu wspierają projekty o strategicznym znaczeniu, aby systematycznie podejmować kluczowe wyzwania dla obszaru programu i zwiększać widoczność współpracy transgranicznej na całym polsko-niemieckim pograniczu. Program, szczególnie w latach 2023-2027, będzie wspierał międzyprogramowe projekty w ramach regularnych naborów. Mogą one być realizowane we wszystkich celach szczegółowych (CS) oraz w przykładowych rodzajach działań (RD):

CS 1.1

- opracowywanie i wdrażanie innowacyjnych rozwiązań transgranicznych, np. w systemie ochrony zdrowia lub w obszarze aktywacji potencjału innowacyjnego (RD 2);

CS 2.4

- opracowanie i wdrażanie innowacyjnych rozwiązań transgranicznych w zakresie adaptacji do zmian klimatu (RD 1, 2 i 3);

CS 4.2

- wspieranie nauki języka sąsiada oraz tworzenie wspólnych komponentów edukacyjnych szkolnictwa wyższego (RD 1 i 2);

CS 4.6

- współpraca i tworzenie sieci organizacji i podmiotów kulturalnych i turystycznych, w tym opracowywanie wspólnych ponadregionalnych ofert i szlaków (RD 2 i 5);

CS 6.1

- opracowywanie wspólnych strategii i analiz rozwoju transgranicznego, w tym usuwanie przeszkód prawno-administracyjnych (RD 1);
- poprawa usług informacyjno-doradczych dotyczących wszystkich kwestii związanych z transgranicznym życiem codziennym i gospodarczym, np. poprzez tworzenie sieci informacyjnych, w tym usług cyfrowych (RD 2).

Projekty o znaczeniu strategicznym będą wspierane poprzez:

- szczególne wsparcie dla potencjalnie strategicznych projektów podczas procesu składania wniosków projektowych,
- przegląd wniosków projektowych pod kątem ich potencjału strategicznego podczas oceny wniosków,
- uwidacznianie i wspieranie zatwierdzonych projektów strategicznych poprzez działania komunikacyjne programu (np. przy promocji konferencji specjalistycznych lub warsztatów tematycznych),
- informowanie właściwych organów administracyjnych o projektach o znaczeniu strategicznym i ich rezultatach.

Trzy polsko-niemieckie programy Interreg mają na celu realizację wspólnych projektów strategicznych w CS 2.4, CS 4.6 i CS 6.1. Wybór projektów z udziałem tych Programów odbywa się we współpracy między Programami.